

Debat og dialog om kulturpolitik:
clausen møder fauli. culture score
card spår om filmvækstfond og
h.c. andersens fødselsdag. tøjner
om et kedsommeligt emne. fodfilm.

jokeren og professoren taler sprog-
politik. filminstruktører får ruge-
kasse. bornedal og stephensen vil
ha' promiskuøst teater. hammanns
bamse for brede bøger.

OKTOBER 2002

10

KOLOFON

Kulturkontakten

udgives af:
Kulturministeriet
postboks 2140,
Nybrogade 2, 1015
København K

Tlf.: 33 92 33 70
Fax: 33 91 33 88

E-mail: kum@kum.dk

Hjemmeside:
www.kum.dk

Redaktion:

Marianne Strøm Hansen
(ansv.)
E-mail: msh@kum.dk

Mikael Jalving
E-mail: mja@kum.dk

Alle tekster kan bringes frit i uddrag med angivelse af kilde (forfatter- og bladnavn). Redaktionen påtager sig intet ansvar for manuskripter, der ind-

sendes uopfordret. Signerede artikler udtrykker ikke nødvendigvis ministeriets opfattelse.

For- og bagsidefoto:
Casper Sejersen

Design og layout:
e-Types a/s

Tryk: **Center-Tryk**

Center-Tryk tager i sin daglige produktion størst muligt hensyn både til arbejdsmiljøet og det omgivende miljø. Affald af papir/pap/plastic/farvedåser sorteres, og papir/pap genanvendes.

Oplag: 13.000
ISSN: 0907-1156

Abonnement

Kulturministeriet
Oplysningen
Postboks 2140
Nybrogade 2
1015 København K
Tlf.: 33 92 35 00

E-mail:
oplysning@kum.dk

Kulturkontakten koster 100 kr. for et årsabonnement på 4 numre.

INDHOLD

02 ET NYT GAMMELT BLAD

04 LANDKORT

06 PRODUKTIONSFREMMEDE FORANSTALTNINGER

Filmfolkene Søren Fauli og Erik Clausen i en samtale om kunst og kommerzialisme, der bevæger sig vidt omkring: Er reklamefilmen det sted, hvor kunst og erhvervsliv går op i en højere enhed? Eller hvor de

absolut ikke gør det? Og hvad skal vi egentlig bruge kunsten til?

10 KULTURINVESTERINGER

Syv erhvervsfolk har udviklet en model - et "Culture Score Card" - der ifølge dem selv kan vise, om et kulturprojekt er værd at investere i. Vi ser i tre artikler nærmere på modellen og på, hvorfor Filmvækstfonden under Økonomi- og Erhvervsministeriet har

haft problemer med at tiltrække investorer, mens pengene er strømmet til fejringen af H.C. Andersens 200-års-dag.

17 EN SEXET OVERSKRIFT

Forholdet mellem kultur og erhvervsliv hører i praksis til et af de mest kedsommelige emner, der findes, mener Louisianas direktør, Poul Erik Tøjner, der desuagtet

har taget byrden på sig og håber på en enkelt medfølelse læser.

20 POLITISK DUEL

22 GOURMET-SCENOGRAFI OG SPORTSPLASTRE

24 STODDEREN, PROFESSOREN OG SPROGET

Hvad med sproget? Kulturministeriet arbejder i øjeblikket med en sprogpolitik, men har det danske sprog brug for sin egen politik? Og hvad er det, vi kan sige på dansk, men ikke på engelsk? Det taler sprogprofes-

sor Jørn Lund om med Jokeren, der er rapper i hiphopgruppen Den Gale Pose.

27 DEN LANGE VEJ TIL BIOGRAFLÆRREDET

30 DET PROMISKUØSE TEATER

32 KULTURPOLITISK KOMMENTAR

34 I GANG

36 Q&A

ET NYT GAMMELT BLAD

Kulturpolitisk debat. Kritik og kommentar. Kulturpolitisk dialog. Samtale og duel. Kulturpolitisk information. De nøgne kendsgerninger og de tørre facts.

Det er, hvad denne nye udgave af Kulturkontakten handler om.

Kulturkontakten så første gang dagens lys i 1992 under den daværende kulturminister, Grethe Rostbøll. Siden har både Jytte Hilden, Ebbe Lundgaard og Elsebeth Gerner Nielsen udgivet en række numre.

Kulturkontakten er altså et gammelt blad. Men alt er ikke ved det gamle. Bladet har efter en pause på halvandet år nu fået nyt ydre og indre.

Det ydre

Det indre

Grethe Rostbøll fortæller i sin velkomst til det allerførste nummer af Kulturkontakten, at bladet vil "bringe små og større nyheder kombineret med nødvendig baggrundsorientering". Det nye Kulturkontakten har ingen ambition om at bringe nyheder. I hvert fald ikke den slags, som aviserne og vores egen hjemmeside kan klare meget bedre og hurtigere. Kontakten skal hverken erstatte dagspressen, fagpressen eller ministeriets elektroniske nyhedsbrev. Kontakten skal derimod være de langsomme nyheders magasin. Det skal være en blanding af kendsgerninger og holdninger – af information og debat om de lange linjer i kulturpolitikken. Det skal fortælle om, hvad der ligger foran og bag ved de projekter, Kulturministeriet arbejder med, og have plads til debat om dem.

Kulturkontakten sætter i hvert nummer spot på et af de emner, der står højt på den aktuelle kulturpolitiske dagsorden. Det første emne er samarbejdet mellem kultur- og erhvervsliv.

Ambitionen er ikke at fortælle om alt, hvad der sker på feltet. Ambitionen er at se og høre et par af de vigtige problematikere fra flere sider:

Er samarbejdet mellem kultur og erhverv fremtiden, som vil sikre begge parter nye indtjeningsmuligheder og frugtbar gensidig inspiration, som folkene bag den nye uddannelse Artbizz hævder i artiklen "Gourmet-scenografi og sportsplastre"? Eller er samarbejdet dette årtis kulturpolitiske religion? Et felt, der med Poul Erik Tøjners ord fra essayet "En sexet overskrift", er "brolagt med banaliteter à la: Kultur og erhverv har brug for hinanden i kraft af deres forskellighed"?

Hvis samarbejdet skal udvikle sig, kræver det naturligvis, at både erhvervs- og kulturliv vil lege med. Men hvad kræver det at få erhvervslivet til at bruge andet end småpenge? Hvad

skyldes det, at Vækstfonden under Økonomi- og Erhvervsministeriet har haft store problemer med at få erhvervslivet til at interesse sig økonomisk for film – mens det er lykkedes at samle 200 mio. offentlige og private kroner til en fejring af H.C. Andersens 200-års-dag? Det har folkene bag en ny regnemodel – det såkaldte Culture Score Card – et svar på. Ifølge ophavsmændene gør modellen det muligt at beregne succesraten for et kulturprojekt, før der investeres. Vi ser nærmere på både modellen, Filmvækstfonden og H.C. Andersens fødselsdag.

Filmfolkene Søren Fauli og Erik Clausen har også en mening om kultur- og erhvervssamarbejdet. Men bestemt ikke den samme. De duellerer i en samtale om kunst og kommercialisering, der bevæger sig vidt omkring: fra spørgsmålet om kunstens funktion til meningen med reklamefilm, der får mennesker til at føle sig for tykke, for tynde og for skæve.

Kultur og erhverv er dog ikke alt for denne gang. I magasinet mødes også stodderen og professoren – alias Jokeren fra Den Gale Pose og sprogprofessor Jørn Lund – for at tale om behovet for en sprogpolitik, mens forfatteren Kirsten Hammann har brugt et polaroidkamera, en bamse og et par bøger til at levere en aktuel kulturpolitisk kommentar til debatten om, hvordan vi sørger for, at de unge forfattere skriver "brede, nutidige, realistiske romaner med knaldgode historier", i stedet for de "de smalle bøger, som ingen læser".

Den kulturpolitiske kommentar og samtalen er et par af Kulturkontaktens faste indslag. Det samme er billederne på magasinet for- og bagside, som i hvert nummer vil være skabt af en ny kunstner, fotograf eller designer. Bag dette nummers omslag står fotografen Casper Sejersen.

Velkommen.
Redaktionen

KULTUR OG ERHVERV

Kulturkontakten sætter i en række artikler i dette nummer fokus på samarbejdet mellem kultur- og erhvervsliv.

Kendsgerninger

TAL

- Underholdning og kultur udgør nu USAs største eksportsektor, og den internationale handel med kultur og underholdning er vokset fra 95 mia. dollars i 1980 til 387 mia. dollars i 1998. Dermed er kultur og underholdning et af de steder, hvor globaliseringen virkelig tager fat.
- 1618 mia. kr. Det var omsætningen i 2000 i sportsindustrien i USA. Det er mere end dobbelt så meget som USA's bilindustri og 7 gange større end filmindustrien. Den danske regering vil nu undersøge spillet mellem idræt og erhverv i Danmark.
- De kulturelle erhverv i Danmark omsatte i 1998 for 75 mia. kr., beskæftigede knap 60.000 fuldtidsansatte og eksporterede for ca. 16 mia. kr. Kulturerhvervets vækstrater i perioden 1992-98 ligger langt over den private sektor som helhed med en vækst i omsætningen på 29 procent mod en gennemsnitlig vækst i den private sektor på 15 procent.

NYE INITIATIVER

22. JULI 2002

Seminar om rammebetingelser i EU for indholdsproduktion til de nye interaktive medier
Omkring 100 regeringsrepræsentanter, spiludviklere og mediefolk fra hele EU mødes til et seminar i København om indholdsproduktion til de nye interaktive medier. Der er tale om en række forskellige typer indhold, herunder til interaktivt tv, computerspil, tredjegerationens mobiltelefoner og meget andet. På seminaret blev rammebetingelserne for disse brancher diskuteret, og en række forslag til at styrke indholdsproduktionen på europæisk plan blev fremsat.

27. JUNI 2002

Undersøgelse af regionale filmfonde offentliggøres
En arbejdsgruppe under Kulturministeriet offentliggør en redegørelse om mulighederne for at etablere regionale filmfonde i Danmark. Målet er at skabe bedre muligheder for at producere film i Danmark. I Århus og på Fyn arbejder man allerede med at etablere regionale filminitiativer.

6. JUNI 2002

Virksomheders indkøb af kunst fradragsberettiges
Folketinget vedtager en lov, der sikrer, at virksomheder kan trække den kunst, de

køber til arbejdspladsen, fra i skat. Det vil give en større efterspørgsel efter kunst og dermed et bredere indtægtsgrundlag for kunstnerne.

15. APRIL 2002

Iværksættermiljø for de kulturelle iværksættere – Louiz – igangsættes
Et konsortium bestående af K-Fab og Deloitte & Touche vinder det udbud, Kulturministeriet har lavet for at få skabt et kulturelt iværksættermiljø på Holmen. Konsortiet har valgt at kalde miljøet for "Louiz". "Louiz" skal hjælpe iværksættere, der har en kunstnerisk eller kulturel forret-

ningside, med at etablere levedygtige virksomheder. Iværksættermiljøet skal også – sammen med bl.a. de kunstneriske uddannelsesinstitutioner på Holmen – lave et levende videmiljø, hvor virksomheder, potentielle iværksættere, studerende, uddannelsesinstitutioner og andre spiller sammen i krydsfeltet mellem kultur og erhverv.

ERHVERVS- KULTUR- GEOGRAFI

Af Thomas Jakobsen,
Kulturministeriet

Rundtomkring i landet samarbejder forskellige kunstnere med det lokale erhvervsliv. Vi viser et udsnit.

KOLDING

Kunsten: forfatteren Marianne Gade

Erhvervet: virksomheden Klingspor i Kolding

Resultatet: Marianne Gade fungerer som huspoet i virksomheden.

Forfatteren går rundt og sætter ord og historier på dagligdagen i virksomheden. Det skaber en anderledes og meget positiv stemning, der øger motivation og engagement hos medarbejderne.

FREDERICIA

Kunsten: kunstneren

Dorthe Christensen

Erhvervet: Dueholm Vognmandsforretning

Resultatet: Dorthe Christensen har lavet nyt design til de ellers traditionelle flyttekasser. Hun udviklede et design – som indgår i virksomhedens logo – der danner et større mønster, når kasserne stables. Virksomheden har ud over de mere dekorative flyttekasser opnået et løft til deres virksomhedsprofil.

HJØRRING

Kunsten: billedkunstnerne Troels

Aagaard Jensen og Jonas Søndergaard

Erhvervet: softwarevirksomheden

Targit

Resultatet: Ved hjælp af computergrafik har kunstnerne omdannet virksomhedens omsætningstal og interne tilfredshedsundersøgelser til et visuelt kunstværk, der kan vises på f.eks. intranettet. Derved er blandt andet virksomhedens nøgletal blevet gjort væsentlig mere tilgængelige og begribelige.

London

BAGSVÆRD

Kunsten: teatergruppen DaCapo

Erhvervet: Novo Nordisk

Resultatet: Virksomheden fik ny næring til ledelsesudvikling, ved at skuespillerne fra DaCapo opførte typiske scener fra en arbejdsplads, hvorefter medarbejderne blev konfronteret med konflikterne i stykket og kom med mulige løsningsforslag. Derigennem fik medarbejderne nye indfaldsvinkler til en række problemstillinger.

HAARBY (FYN)

Kunsten: billedkunstneren Erik A. Frandsen

Erhvervet: Montana Møbler

Resultatet: Kunstneren Erik Frandsen har blandt andet brugt ni Montanareoler i et af sine kunstværker på en udstilling i Kunsthallen Brandts Klædefabrik.

Virksomheden får ved at lægge møbler til kunsten en væsentlig inspirationskilde i forhold til produktudviklingen af nye møbler.

KIBÆK

Kunsten: kunstneren Marco Evaristtis

Erhvervet: Kvik-køkkener

Resultatet: Kunstneren Marco Evaristtis har i sin installation "Naked Lunch" fundet inspiration i Kvik-køkkener, idet værket er placeret på et gulv af kogeplader. For virksomheden har det iøjnefaldende værk betydet en stor kommerciel værdi i form af betydelig omtale.

KØBENHAVN

Kunsten: kunstneren Michael Kvium

Erhvervet: Egetæpper

Resultatet: Kunstneren Michael Kvium har med et hudfarvet Egetæppe som "lærred" indvævet et billede af Marilyn Monroe som en tatovering. For virksomheden har værket betydet kommerciel værdi i form af omtale og synlighed.

AALBORG

Kunsten: diverse kunstnere

Erhvervet: Aalborg Zoologiske Have

Resultatet: En række kunstnere, bl.a. en skuespiller, en maler og en filminstruktør, har sammen udviklet et koncept til en udstilling, der understøtter havens arbejde med at bevare naturen.

KØBENHAVN

Kunsten: kunstneren Birgit Løkke Larsen

Erhvervet: Novozymes

Resultatet: Kunstneren Birgit Løkke Larsen har sat musik til et af virksomhedens kemiske produkter. Resultatet blev præsenteret via en computeranimeret video. Målet var gennem den alternative formidlingsform at skabe en større interesse for produktet hos publikum.

HOLBÆK – VESTSJÆLLANDS AMT

Kunsten: forskellige kunstnere

Erhvervet: GH Form, Holbæk

Resultatet: Kunstnere indgår i virksomhedens arbejde med udvikling af nye produkter, og dermed i bestræbelserne på, at støbejern formgivningsmæssigt og funktionelt bliver opdateret, så det bliver lige så smukt og anerkendt som dansk formgivning i øvrigt.

ODSHERRED

Den kunstneriske: Odsherred Teater

Erhvervet: virksomheden Westrup

Resultatet: Virksomheden og Odsherred

Teater har indgået samarbejde om et organisationsudviklingsprojekt.

STORSTRØMS AMT

Kunsten: billedkunstneren Kis Nelleman

Erhvervet: Otto – Hjemmelavet Chokolade

Resultatet: Kis Nelleman og chokoladefabrikken samarbejder om produkt- og imageudvikling.

Kunsten: Billedkunstner og lampedesigner Erik Mortensen

Erhvervet: Atelier Andersen

Resultatet: Billedkunstneren og atelieret har indgået samarbejde om innovation og produktudvikling af Erik Mortensens lamper med henblik på en senere produktion.

Kunsten: en række af billedkunstnere, arkitekter og designere

Erhvervet: Strandgård/Feddet Camping

Resultatet: Kunstnerne m.fl. har indgået et samarbejde om image- og produktudvikling af campingerhvervet med henblik på at give camping et kulturelt løft.

SNAVE

Kunsten: filminstruktøren Søren Fauli

Erhvervet: Teleselskabet Sonofon

Resultatet: Spillefilmen "Polle Fiction".

Sonofon har ydet væsentligt tilskud til filmen, der tager sit afsæt i miljøet og karaktererne i og omkring Pollefiguren, som er hovedpersonen i virksomhedens tv-reklameserie.

LONDON

Kunsten: forfatteren Fay Weldon

Erhvervet: juveler- og urfirmaet, Bulgari

Resultatet: Romanen "The Bulgari Connection", der tager afsæt i nutidens rige business- og borgerskabsmiljø i London, som afspejler den kundegruppe, som firmaet henvender sig til.

Produktionsfremmende foranstaltninger - En samtale mellem Erik Clausen og Søren Fauli om erhvervsliv og subjek- tive udsagn

Af Mikael Jalving, Kulturministeriet

De taler begge fanden et øre af. De er begge filminstruktører. De bor begge øst for Valby Bakke. Men så holder ligheden også op. For mens den 39-årige Søren Fauli har helliget sit liv til både reklame- og spillefilm – og gerne blander de to genrer i en film som "Polle Fiction", der er skabt og sponsoreret i teleselskabet Sonofons univers – kunne den 60-årige Erik Clausen aldrig drømme om at instruere en reklamefilm for et kommercielt produkt. Aldrig. Og han ville næppe lade kommercielle interesser få indflydelse på en af sine film, der til gengæld godt må indeholde politiske budskaber og iagttagelser. Så mens førstnævnte hylder samarbejdet mellem kulturlivet og kommercielle aktører, advarer sidstnævnte mod erhvervslivets omklamring af kunsten. Derfor satte vi dem stævne for at diskutere samarbejdet mellem kultur og erhverv.

Hvordan opfatter I forholdet mellem kulturlivet og erhvervslivet og mulighederne for samarbejde?

Clausen: – Det er karakteristisk, at I taler, som om de to ting er adskilt. Det er forkert. Kunst er erhvervsliv. Og hvis der var nogen af jer akademikere, der tog jer sammen og regnede ud, hvad kunst omsætter for om året – underholdning i den ene ende, arkitektur i den anden ende og den eksperimenterende kunst ind imellem – så vil I få et beløb på størrelse med landbrugets. Det, vi kunstnere får fra staten, er ikke støtte, men produktionsfremmende foranstaltninger.

Fauli: – Sådan kan man sagtens betragte det, men der er visse politiske grunde til, at man ikke går ud og siger det. Og det har noget at gøre med, at vi ikke kan gøre det i forhold til internationale restriktioner. Hvis vi kalder det erhvervsstøtte, så bliver det ulovligt.

Clausen: – Sagen er, at kunst i almindelighed opfattes som problematisk – det kan du se i forhold til den ny kulturminister, som ser bekymret ud, når han taler om kunst. Men vi kunstnere er i virkeligheden ikke et økonomisk problem, vi er et økonomisk aktiv. Vi starter med nogle idéer på et A4-ark. og på et eller andet tidspunkt – ved hjælp af de nævnte produktionsfremmende foranstaltninger – så har vi omsat meget store penge. Når vi har lavet en film, så er der udbetalt lønninger, der er betalt moms, der er betalt skat, så ved hjælp af 4-5 millioner kroner i støtte er der omsat for mange flere millioner. Derfor er spørgsmålet om kultur og erhverv stillet forkert. Det interessante er i stedet, hvordan vi kunstnere kan overtage magten, således som vi gør i en film – altså hvordan man bruger kunstnerne til noget mere interessant.

Fauli: – Såsom?

Clausen: – Min pointe er: hvorfor har du ikke kunstnere og filosoffer med, når f.eks. Socialdemokratiet er i gang med at forny sig? Fordi de ikke er interesseret i et intellektuelt eller allegorisk indslag. Vi lever i en anti-intellektuel tid, og vi kamouflerer vores intellektualitet som komedier. Men altså: kunst er også et erhverv og en meget stor del af erhvervslivet – med Aqua i spidsen. Og det skal folk lære at forstå.

Fauli: – Men kan kunsten så overleve? Kunst er ikke bare en vare. Nu har jeg lavet to spillefilm, hvor jeg har følt mig fristet til at bruge pruttelyde, fordi pruttelyde er populære i komedier. Jeg synes egentlig ikke selv, at pruttelyde er specielt sjove, men de er et udtryk for et ønske om popularitet. Jeg er altså ikke tro mod det, jeg gerne vil fortælle: det der er inde i mig. Du må tænke på, at jeg jo reelt har gjort det samme som Fay Weldon, der skrev en

roman på kommerciel opfordring fra et urfirma, når jeg i min film Polle Fiction, har underlagt mig en række kommercielle produktionskrav.

Clausen: – For mig som kunstner handler det om at tage magten. At være en slags politiker. Det er det, det går ud på. Det er den eneste måde, jeg kan spille en rolle på. For det eneste, der har troværdighed i dag, er underholdning og fiktion. Det er ingen, der tror på, hvad ministeren siger. Nogle af mine film bliver brugt i undervisning, selv om de er erklæret subjektive. Og når vi nu taler om Polle: Polle er jo en folkebevægelse. Eller tag Kim Larsens tekster, de betyder mere end både dronningens og statsministerens taler.

Fauli: – Men så er situationen vel, at andre brancher netop kan få noget ud af kunsten?

Clausen: – Det er muligt, men det interessante er alene, om det kunstneriske

Foto : Henrik Stenberg

BLÅ BOG

Erik Clausen, f. 1942, filminstruktør, skuespiller, uddannet håndværker

- Har bl.a. instrueret Cirkus Casablanca (tillige manus, 1981), Manden i månen (till. manus, 1986), De frigjorte (till. manus, 1993), Min fynske barndom (1994) og Slip hestene løs (till. manus, 2000) Tildelt mange priser, herunder Statens Kunstfonds 3-årige arbejdslegat 1986.
- Hvilken person skylder Clausen efter eget udsagn mest? Skyld er en ubehagelig protestantisk tvangstanke.
- Hvad Clausen efter eget udsagn vil være i et nyt liv? Et nyt liv eksisterer ikke.

Søren Fauli, f. 1963, filminstruktør, uddannet på Den Danske Filmskole

- Har bl.a. instrueret De skrigende halse (1992), Grev Axel (2000) og Pølle Fiction (2002) og reklamefilm for bl.a. Sonofon, Kim's, Mazda og Ekstra Bladet.
- Tildelt reklamebranchens pris for årets bedste reklamefilm 1998, 1999, 2000 og 2001.
- Hvilken person skylder Fauli efter eget udsagn mest? 18.500 kr. til en håndværker.
- Hvad ville Fauli efter eget udsagn være i et nyt liv? Statsminister.

udsagn kommer frem i sin skarpeste form, i den skikkelse, det skal have: den suveræne stil. Den skal ingen tage fra kunsten, den skal erhvervslivet ikke latterliggøre. Erhvervslivet tildækker fagene, de tildækker ceremonierne, de vil være med allevegne. De lider af storhedsvanvid. Hvorfor kan vi ikke trykke menneskerettighederne på vores landsholdstrøje, så deovre i Kina ville spørge: hvad står der på jeres trøjer?

Fauli: – Det giver jo ingen penge!

Clausen: – Det gør det da... Det ville give omtale...

"Reklamefilm kan være med til at påvirke vores opfattelse af verden på en kunstnerisk måde. Hvis kultur og erhverv skal integreres her, så skal vi have fjernet nogle af de mange regler omkring reklamefilm" – Søren Fauli

Fauli: – Og her er vi ved problemet. Vi har et problem, når formålet med kunst og kultur bliver penge. Og det er derfor, vi har behov for et Kulturministerium. For at værne om kunstens integritet. Men spørgsmålet er, om dansk erhvervsliv overhovedet er interesseret i den og i at ville noget med kunsten, der ikke handler om at tjene penge? Selv tror jeg, at dele af erhvervslivet faktisk har en vision for samarbejdet med kunsten – og det er sådanne virksomheder, jeg gerne vil have i tale. Det skal der ikke være noget forbudt ved!

Clausen: – Det er heller ikke forbudt, for kunst

og erhverv er jo allerede sammenblandet. Vi er en del af erhvervslivet! Vi holder os i form, vi holder os ædru, vi holder os inspirerede, vi er professionelle. Selv om man som kunstner er utilpasset og ikke rigtig passer ind i erhvervslivet, kan man alligevel ikke stå uden for det. Commercialiseringen har indsnævret begreberne. Jeg ville f.eks. ikke lave en reklamefilm for Legoklodser, men jeg vil gerne lave en reklame for det at lege, bl.a. med klodser. På samme måde ville sige nej tak til at lave en reklamefilm for et dækfirma, men ja tak til at lave en reklamefilm for hjulet – det er genialt, hjulet, det største frihedssymbol! Eller en reklamefilm for demokratiet... den ville jeg også lave. Men hvis jeg selv skulle medvirke, som du gør, Søren, så er jeg efterhånden blevet så gråhåret, at det kun kan blive en reklame for Ældresagen eller billige busture til Rødby.

Men selv om kunsten altså også er erhverv – hvad mener I så, adskiller den fra det? Hvad er det særlige ved kunst – hvad er det, Kulturministeriet skal værne om, og som erhvervslivet kan lære af?

Clausen: – Hvordan ser en syvårig på verden? Det fortæller de ikke i TV-avisen, det fortæller en god børnefilm. Her kunne det være interessant at vædisætte glæden, poesien – grinet – for det er guld værd – men det falder os ikke ind. Hvorfor er det, vi kan lide kunst? Fordi kunst er subjektiv. Kunstnere er iscenesættere af det subjektive, kunstnere er billedskabere, de laver allegorier, de forfører.

Mens det er kunsten, der skaber glæde og vrede, konfrontation og sanselighed, så skaber reklamer angst og frygt. Du føler dig forkert, for tyk, for tynd, for skæv – med henblik på køb og forbrug. Jeg anser de fleste reklamer for ressourcespild. Kunst er det modsatte.

"Mens det er kunsten, der skaber glæde og vrede, så skaber reklamer angst og frygt. Du føler dig forkert, for tyk, for tynd, for skæv – med henblik på køb og forbrug. Jeg anser de fleste reklamer for ressourcespild. Kunst er det modsatte" – Erik Clausen.

Fauli: – Men det skyldes i høj grad, at der er så mange moralistiske regler omkring reklamefilm. Man skal være politisk korrekt. Der er så mange ting, man ikke må sige. Når jeg laver reklamefilm, skal jeg konstant navigere mellem et hav af regler. Det er en censur – som forhindrer os i at lave intelligente reklamefilm. Jeg vil bare sige: Reklamefilm kan være med til at påvirke vores opfattelse af verden på en kunstnerisk måde. Hvis kultur og erhverv skal integreres her, så skal vi have fjernet nogle af de mange regler omkring reklamefilm. Og kunsten? Kunst er en billedliggørelse af det, som ikke bliver anset for at være virkeligt, vores følelserverden, altså det, der ikke på papiret er virkeligt, men som alligevel er det, vi lever af og det, vi lever for. Her får kunsten sin berettigelse: som en virkeliggørelse af det, vi ikke umiddelbart kan tage og føle på. Kunsten bliver dermed til mediet, til noget, der gør noget

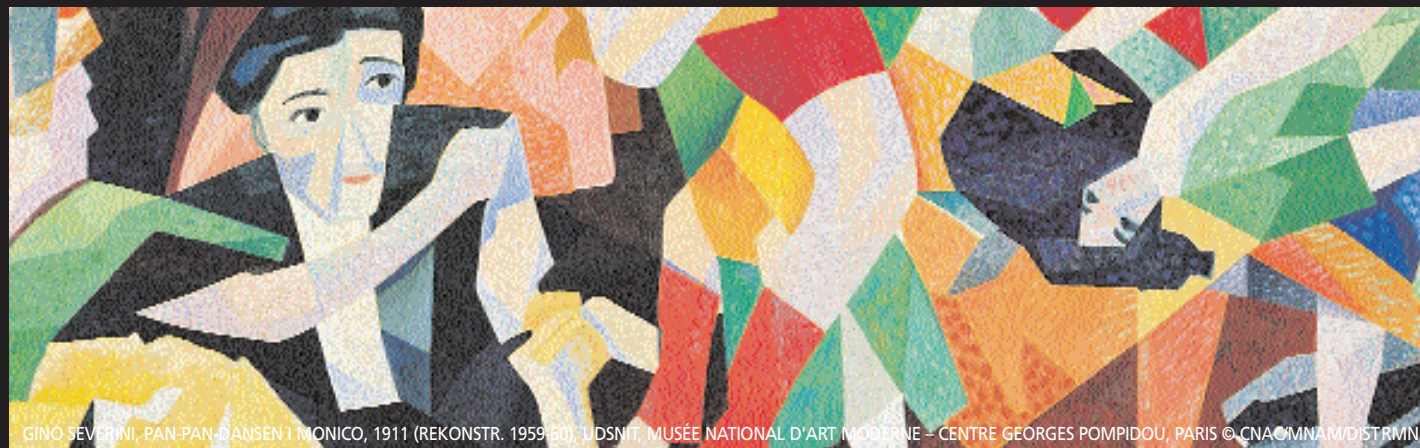
andet muligt, noget, der ringer og vækker til genkendelse i forhold til en eller anden oplevelse.

Clausen: – Det er jeg enig i. For mig er kunst at gøre det usynlige synligt, at gøre det grimme smukt og det smukke grimt, det vil sige at sætte spørgsmålstegn ved det vedtagne. Er et fabrikskvarter i virkeligheden smukkere end GI. Strand? Muligvis. Det afhænger af de involverede personer. Denne kunstdefinition medfører, at kunst kan være med til at erkende, at systemet ikke er bedre, end at vi er en masse ensomme mennesker. Med ét ord: selverkendelse! Subjektivitet. Og det skylder vi kunsten tak for.

Fauli: – Måske behøver kunst ikke at være så individuelt og subjektivt betonet. Måske er der mulighed for, at der kan komme kunst ud af et samarbejde med f.eks. et reklamebureau. Samarbejdet med den kommercielle verden kan stimulere kunsten og få nye idéer til at opstå. Det brugte jeg, da jeg lavede Pollefilmen; ligesom Polle.

Clausen: – Nej! Du sidder nu og synder mod Herren. Moses Hansen ville blive meget vred. Du kan jo bare lave research. Som når Bent Vinn Nielsen skriver sine bøger om livet på Lolland. Det, der får mig til at stå op om morgenen, er den udfordring at følge sit eget, subjektive udsagn – uden at skulle have specialister og management ind over – og få det til at opstå i en kunstnerisk skikkelse og føre den igennem.

PICASSO KANDINSKY SCHARFF CHAGALL SEVERINI

GINO SEVERINI, PAN-PAN-DANSEN I MONICO, 1911 (REKONSTR. 1959-60), UDSNIT, MUSÉE NATIONAL D'ART MODERNE – CENTRE GEORGES POMPIDOU, PARIS © CNA©MNAM/DISTRIM

AVANTGARDE 7. SEPT – 19. JAN 2003

WWW.SMK.DK

SAMARBEJDET MELLEML KULTUR OG ERHVERVSLIV FOREGÅR PÅ FLERE NIVEAUER. FRA DEN ENKELTE KUNSTNER, DER SAMARBEJDER MED ÉN VIRKSOMHED I EN KORT PERIODE – TIL DE HELT STORSTILEDE KULTURPROJEKTER, DER KRÆVER STORE BÅDE OFFENTLIGE OG PRIVATE INVESTERINGER FOR AT KUNNE GENNEMFØRES. DE SIDSTE SÆTTER VI SPOT PÅ I DE FØLGENDE ARTIKLER.

Syv erhvervsfolk har sammen dannet et kreativt forum, hvor de mødes for at diskutere samarbejdet mellem kultur- og erhvervsliv. De har udviklet en model, der ifølge dem selv kan vise, om et kulturprojekt vil blive en økonomisk succes eller fiasko – og dermed er værd at investere i.

Modellen kunne, mener de, have forudsagt, hvorfor Filmvækstfonden under Erhvervsministeriet har haft svært ved at tiltrække risikovillig kapital til filminvesteringer. Og måske kunne den også have peget på, at netop fejringen af H.C.

Andersens 200-års-dag, ville være en af de begivenheder, der kunne tiltrække private investeringskroner. Ud af det totale budget på 200 mio. kr. kommer godt halvdelen fra den private fond Bikubenfonden.

Vi ser i tre artikler nærmere på baggrunden for dette "Culture Score Card" og på, hvorfor Filmvækstfonden har haft problemer med at tiltrække investorer, mens pengene er strømmet til fejringen af eventyrdigteren.

En privat arbejdsgruppe hævder at have opfundet kulturøkonomiens dybe tallerken: en regnemodel, som kan forudsige fiasko og succes for projekter af enhver art. Modellen kunne have forhindret nedture som Wig Wam, Copenhagen Opera Festival og Mindship, mener ophavsmændene.

Af Joakim Jakobsen

For et år siden sad Teddy Wivel, som er partner i revisionsfirmaet Ernst & Young, sammen med seks af sine bekendte i Forum i København og lyttede til opera.

De syv personer udgør Kreativt Forum, som med jævne mellemrum mødes for at drøfte samspillet mellem kultur- og erhvervsliv. Og denne aften havde en af dem, Nordeadirektør Lars Jensen, inviteret hele holdet til Copenhagen Opera Festival på sponsorbilletter.

"Det stod hurtigt klart, at den var helt gal derinde. Det var jo forfærdeligt at høre på," fortæller Teddy Wivel.

Den tvivlsomme musikoplevelse, som få dage senere resulterede i aflysninger og dundrende underskud, affødte dog livlig snak på de syv stole.

"Vi sagde til hinanden: Nu må vi altså se at få den model gjort færdig," forklarer Teddy Wivel.

Kreativt Forum havde nemlig i et halvt års tid drøftet en regnemodel for kulturprojekter, så faldgruber, styrker og svagheder kan identificeres på et tidligt tidspunkt. Modellen skulle på forhånd kunne vise, hvor der var uoverensstemmelse mellem målsætninger og de faktiske tiltag.

"Allerede den grundmodel, vi arbejdede med dengang, kunne tydeligt have vist, hvor det stod galt til med operafestivalen," siger Teddy Wivel.

Nu har Kreativt Forum gjort modellen færdig, og medlemmerne finpudser deres opfindelse for at gøre den klar til udgivelse på cd-rom. Og Teddy Wivel er endnu mere overbevist om, at modellen – som nu har fået navnet Culture Score Card – kunne have reddet Copenhagen Opera Festival eller standset projektet, inden det gik til bunds.

"Modellen ville for det første have slået ud på det kunstneriske felt. Orkestret var godt, men sangerne var slet ikke i en klasse til et arrangement af den kaliber. Det var jo ikke til at holde ud at høre på. Den ville også have slået ud på markedsfeltet – de havde jo slet ikke sikret sig, at der var et publikum, som svarede til deres forhåbninger. Endelig ville den have slået ud på evnen til at gennemføre projektet. To vigtige faktorer som tovholderen og samarbejds-klimaet viste sig jo at være yderst ringe. Det kunne alt sammen på forholdsvis kort tid have været undersøgt og lagt ind i modellen, og så kunne arrangører og sponsorer have vur-

deret risikoen og forbedret projektet eller trukket sig," forklarer Teddy Wivel.

KUNNE REDDE WIG WAM ...

Modellen tager afsæt i fire grundlæggende felter, som analyseres gennem pointgivning. Ud over de tre forudsætninger, som Teddy Wivel nævner i forbindelse med Copenhagen Opera Festival – kunstnerisk kvalitet, markedsvurdering og evnen til at gennemføre projektet – spiller aktualitet ind som overordnet analysefelt. Men det er kun evnen til at gennemføre, som på forhånd tillægges maksimal vægt. Dette punkt har ifølge modellen lige stor betydning, hvad enten Pavarotti synger i Parken, eller en vuggestue skal have besøg af et dukketeater. De tre øvrige felter vægtes ud fra de målsætninger, som arrangørerne kan opstille for projektet.

"Modellen er ikke en automat, som spytter løsninger ud. Det er et evalueringssværktøj, som kan vurdere chancen for, om det går godt eller skidt. I første omgang kan man bruge den til at spørge: Hvad er vi i færd med at lave, og hvad ønsker vi at lave? Modellen kan så udpege uoverensstemmelser. Den lokaliserer forbedringspotentialer," siger Teddy Wivel.

Han og de seks andre medlemmer af gruppen har kontakt til et it-firma, som overvejer at bearbejde modellen. Derefter skal den tilbydes potentielle kunder.

"Fonde, amter, kommuner, sponsorer og kommercielle investorer vil kunne bruge den. De vil kunne besvare spørgsmålene og derefter se, hvor der er risici, og hvor deres projekter skal forbedres," siger Teddy Wivel.

Han er ikke bange af sig. Tværtimod hævder Teddy Wivel frejdigt, at Culture Score Card kunne have forhindret øredøvende sam-

menbrud som den meget omtalte Wig Wam-Tour, der blev aflyst i august.

"Det er jeg sikker på. Jeg kender ikke alle de konkrete årsager, men folkene bag kunne have vurderet risikoen på en helt anden måde," siger Teddy Wivel.

Han understreger, at modellen ikke vurderer kunst. Den anslår alene, om tingene kan lade sig gøre ud fra de forudsætninger, som puttes ind i skemaerne. Men så afhænger modellens svar jo også af den person, som udfylder skemaerne. Og en ildsjæl vil vel have et meget begejstret syn på sit projekt? "Det er klart. Men de mennesker, som skal have overskud, dække et underskud eller sikre den ønskede kvalitet, vil have stor gavn af modellen. Score Cardet tager dog også højde for ildsjælen. Modellen spørger, i hvor høj grad der er brug for en ildsjæl, og om vedkommende er til stede i projektet. Hvis ikke, må man jo finde ham eller hende," siger Teddy Wivel.

... OG UNDGÅ MINDSHIPSKANDALEN

Et ildsjælsprojekt, som havnede i økonomisk morads, var den storstilede Mindshipsatsning på Holmen. Med videnskabsfilosoffen Tor Nørretranders som frontfigur skulle den nyrestaurerede hal summe af tankespring og kokken Henrik Boserups gryder – men i den hektiske aktivitet hobede fakturaerne sig op i et hjørne, til økonomien brød sammen i 1996.

"Med Score Cardet kunne ministeriet dengang have sagt: Vi skal lige have disse fire-fem ting på plads. Tor Nørretranders og andre ildsjæle er jo igangsættere, og de kan overse faktorer. Men modellen kan også hjælpe ildsjælen til nye overvejelser," hævder Teddy Wivel.

Det er dog ikke alle kulturprojekter og arrangementer med kommercielle investorer, der ender som kunst-

neriske og økonomiske fiaskoer på samme måde som Copenhagen Opera Festival, Mindship eller den aktuelle Wig Wam. Senest er det lykkedes den store fejring af 200-året for eventyrdigteren H. C. Andersens fødsel at indgå en aftale med Bikubenfonden om en historisk høj donation på godt 90 mio. kr. Pengene skal gå til den lange række af arrangementer, der skal

afholdes til og med 2005 – og indtil videre er der kun fremgang at spore for såvel de kunstneriske som de kommercielle tiltag på arrangementet. Andre steder bliver der stadig ventet på det store gennembrud i samarbejdet med private investorer. Her er et godt eksempel VækstFondens forsøg på at tiltrække risikovillig, hård kapital til den danske filmbranche. Trods statens til-

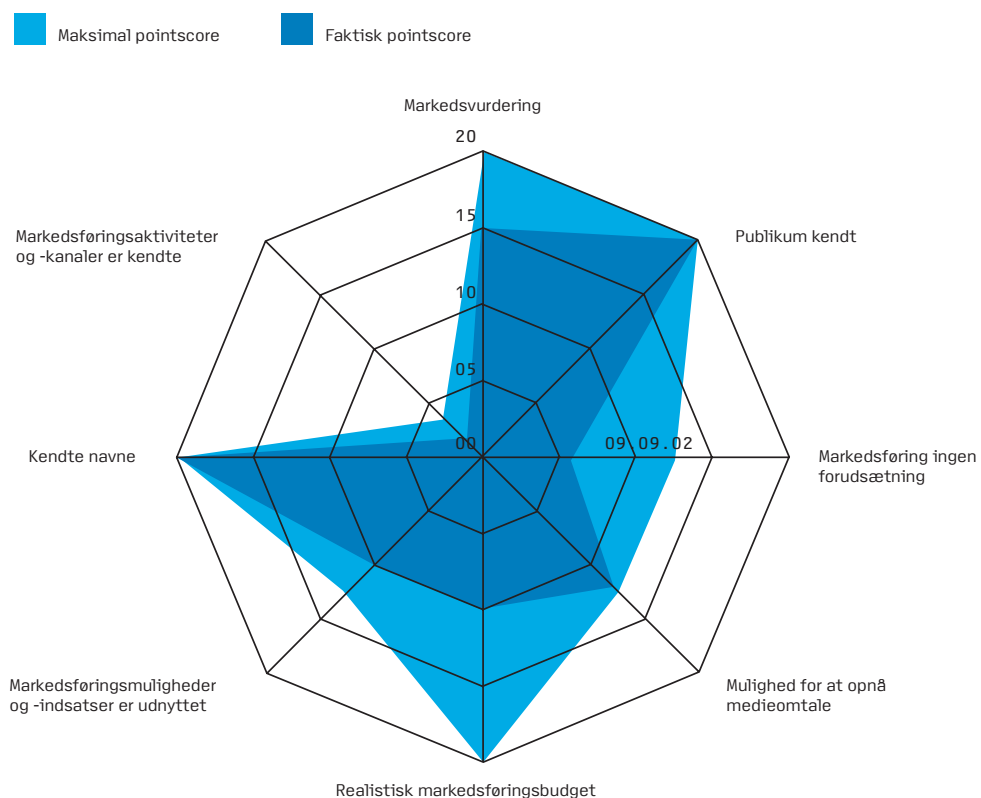
skud på 100 mio. kr. er det endnu ikke lykkedes at skaffe de fornødne 100 mio. kr. fra private investorer. Og her kunne det særlige Score Card hjælpe parter, der forhandler om decideret kommercielle kontrakter, vurderer Teddy Wivel uden at forholde sig konkret til VækstFondens projekter på filmområdet. "Den vil kunne hjælpe parterne til at konstruere et synligt grundlag. Er det stærkt nok til at gå videre med, det her? Og den ville kunne skabe enighed mellem parterne: Hvad er det, vi køber og sælger her?" spørger han retorisk. I det hele taget har Teddy Wivel

svært ved at dæmpe sin begejstring. "Vi har haft modellen med ude hos investorer og sponsorer for at teste den på tidligere projekter. Og alle steder kunne den på forhånd have vist, om noget burde forbedres. Alle steder har folk sagt: Ja, hvis vi bare havde været opmærksomme på dét og dét. Så vi er temmelig euforiske i øjeblikket. Vi kan næsten ikke se grænser for, hvor modellen kan bruges." Ifølge Teddy Wivel kan en diskussion af modellen være på markedet sidst på efteråret.

TEST: ELVIS GENOPSTÅR

En besvarelse af syv spørgsmål (0-4 point) inden for markedsvurdering gav dette udslag på radaren: Trækplasteret er et kendt navn, som har et trofast publikum – her er der fuld overensstemmelse, hvad enten arrangørerne venter 8 eller 8000 kunder. Det er faktisk Elvis Presley, som genopstår og giver koncert i Forum i København. Elvisnavnet har imidlertid lullet arrangørerne i søvn, eftersom de klart undervurderer behovet for markedsføring. Publikum og pressen har hørt rygter om koncerten, men tror, at det kun er mandens gamle backingband, der optræder. PR-budgettet skal fordobles, selv om det kun koster fem kroner til fax-meddelelser. En enkelt pressekonference med Elvis selv skulle sikre fuld medieomtale.

Faktisk opnået score i forhold til maksimal score i Markedsvurdering

CULTURE SCORE CARD

Sådan virker det:

- Modellen vurderer risici og styrker ved kulturprojekter.
- Det er ikke en kvantitativ, økonomisk analyse – score cardet skal udpege uoverensstemmelser og svagheder, som kan rettes op.
- Den bygger på pointgivning af væsentlighed (0, 1, 3 og 5 point) af fire faktorer, som indkredser målet med projektet: 1) kunstnerisk kvalitet/professionalisme 2) evnen til at gennemføre 3) markedsvurdering 4) formål/budskab/ aktualitet (gennemførelse får altid 5 point).
- Dernæst vurderes succeskriterier på fire felter ud fra en skala 0-4:

- 1) kommercielt/økonomisk
  - 2) fagligt/kulturelt
  - 3) marked/image
  - 4) andre mål.
- Dækningen af disse succeskriterier indkredses ved, at 7 til 17 spørgsmål besvares gennem 0-4-skalaen (skal arrangementet f.eks. give overskud? Svar: 4 = ja, absolut).
  - Computermodellen opretter så en "radar" for hver enkelt væsentlighedsfaktor.
  - Egerne i radarerne er de 7 til 17 spørgsmål.
  - I radaren angiver et lyseblåt felt maksimal dækning, mens et mørkeblåt felt viser, hvordan det konkrete projekt faktisk er dækket ind.
  - Jo mørkere blåt, jo mere realistisk er projektet.
  - Afstanden fra mørkeblå kant til lyseblå kant viser, hvor projektet bør styrkes.

Maria Bonnevie som Dina i Ole Bornedals film "I am Dina" fra 2001.

Af Joakim Jakobsen

HÅRDE PENGE I EN BLØD BRANCHE

Pensionskasser og andre pengetanke tøver med at investere i den danske filmbranche på trods af samspillet med 100 mio. kr. fra staten. Er de store investorer en flok konservative tøsedrenge? Eller er filmbranchen i den grad flasket op på støtteordninger, at afkast og forrentning er fremmedord?

For et par år siden præsenterede VækstFonden under Erhvervsministeriet et helt særligt tilbud. I tilbuddet var der afsat hele 100 mio. kr. fra staten direkte til produktion af danske spillefilm med potentiale for det internationale marked. Inspirationen var instruktører som Lars von Trier, Thomas Vinterberg, Ole Bornedal og Nicolas Winding Refn,

der alle var i gang med store, dyre filmproduktioner på engelsk og havde brug for flere investorer. Eneste krav i tilbuddet var, at de 100 mio. kr. fra staten skulle matches med private investeringer i form af såkaldt venturekapital fra eksempelvis pensionskasser og investeringsselskaber. Med andre ord skulle selskaberne investere i

den særlige filmfond, der så skulle støtte hele puljer instruktører eller spillefilm frem for at lade investeringerne stå og falde med enkeltproduktioner. Alt i alt var der lagt op til et lykkeligt fornuftsægteskab, hvor hver medbragte sin medgift og sammen kunne skabe både kunstnerisk succes og kommerciel profit på succesen i dansk film. Men parterne har langt fra omfavnet hinanden. Tværtimod er det kun blevet til fem millioner kroner fra én enkelt investor.

"Vi må konstatere, at det ikke er gået, som vi håbede," siger projektleder Morten K. Pedersen fra VækstFonden. I første omgang søgte fonden en såkaldt operatør, som kunne få investorerne og filmfolkene til at mødes ved forhandlingsbordet. Fire hold, heriblandt et par producentkonsortier, blev udvalgt til at præsentere modeller for investorerne. Lønmodtagernes Dyrtidsfond (LD) var en af de potentielle investorer og deltog i forhandlinger allerede i foråret 2001. Blandt andet fordi direktør Flemming Skov Jensen tid-

ligere har vist sig meget kreativ og villig til nye investeringsformer, da han fik LD til at investere i fodboldklubben FC København. En investering, der har vist sig profitabel på alle mulige måder.

"Vi mødtes med alle fire grupper. Men det var alt for usikkert og blødt. Vi kunne ikke på nogen måde konstruere en case, hvor vi så blot en rimelig mulighed for afkast. I alle de modeller, vi blev præsenteret for, kunne vi se vores penge gå op i røg," fortæller han. Ifølge Flemming Skov Jensen var der kolossal forskel på mulighederne i at investere i FC København – og i de forelagte forslag til en filmfond under VækstFonden: "Det var noget helt andet. Der så vi en solid idéudvikling inden for underholdningsbranchen, og det skal vi nok tjene penge på. Jeg tror da også, at det er muligt at få noget ud af film. Men som investor må man sikre sig rettigheder og indflydelse over en bred kam," siger Flemming Skov Jensen, som ikke kunne få øje på den rette indflydelse i filmprospekterne.

STADIG OPTIMISME

For et år siden gav VækstFonden stafetten videre til et management-team ved navn MedialInvest. Her sidder Mads Peter Ole Olsen og Ulla Brockenhuus-Schack, der fortsat arbejder på at tiltrække hårde penge til filmprojekter.

På nuværende tidspunkt har European Investment Fund – en afdeling under Den Europæiske Investeringsbank – givet tilsagn om 30 mio. kr. til ventureprojektet. Den private investor Bankinvest har givet 5 mio. kr. – og arbejder selv aktivt for at øge interessen blandt de institutionelle investo-

Claire Daines og Joaquin Phoenix i Thomas Vinterbergs' kommende film "It's all about love"

rer. Og selv om der så stadig mangler 65 mio. kr. til at matche de 100 mio. kr. fra staten, er Mads Peter Ole Olsen fuld af optimisme. "Vi ser ganske positivt på mulighederne, for vi mærker faktisk stor interesse," siger han.

Mads Peter Ole Olsen mener selv, at der er flere forklaringer på de manglende tilnærmelser mellem pengetankene og filmbranchen. For det første har den økonomiske afmatning sat sine spor.

"Der er krise på pensionsmarkedet og inden for venturekapital – se bare, hvordan det gik med 2M Invest – og investorerne bliver forsigtige, selv om væksttallene taler for at bevæge sig ind på nye områder. Hvis det havde været i år 2000, er jeg overbevist om, at det hele var gået i orden for længst," siger Mads Peter Ole Olsen. For det andet er filmbranchen et forholdsvis ukendt felt for investorerne, mener Mads Peter Ole Olsen.

"De har ikke helt haft den rette kompetence til at analysere projekterne. Og det har hæmmet os, at fire konsortier fik lov at gå ud til de samme investorer. Det har skabt forvirring og lukket en del døre, for investorerne har sikkert hørt fire forskellige indgangsvinkler," siger Mads Peter Ole Olsen.

VANT TIL STØTTE FREMFOR INVESTERINGER

Hos LD var porteføljemanager Torben Agerup med til at analysere filmmodellerne. "Det er da rigtigt, at vi ikke er blevet brancheeksperter, selv om vi har arbejdet temmelig grundigt med tingene. Det var såmænd ganske fornuftige og gennearbejdede forslag, set i forhold de stramme tidsrammer, men de kunne altså ikke overbevise os. Men jeg må også sige, at filmbranchen bestemt ikke er en ukompliceret branche. Det er for eksempel svært at følge og styre pengestrømmene. Og så er den danske filmbranche simpelt hen ikke vant til at tænke i afkast i den størrelsesorden, som vi forlanger," siger Torben Agerup. Det er dog kun en del af forklaringen, mener Klaus Hansen, sekretariatschef i filmproducenternes brancheforening. "Ved det indledende møde i VækstFonden betragtede flere producenter helt klart tiltaget som en ny støttemulighed. De ville have

værftstøtte," fortæller Klaus Hansen. "Det er der ikke noget suspekt ved. Det jo klart, at hvis en producent kan vælge mellem to muligheder – ti millioner hårde kroner, som skal forrentes, eller ti millioner bløde kroner, som skal afdrages efter en langt blidere model – så vil han vælge det sidstnævnte. Men da der kom realiteter på bordet, var flere producenter meget åbne. Så blev mulighederne taget meget alvorligt," siger Klaus Hansen. Men ifølge MedialInvest har producenternes deltagelse skabt tvivl om habiliteten i projekterne, fordi producenterne ved at deltage i forhandlingsforløbet kom til at indtage en dobbeltrolle som både udde- lere og modtagere af penge. "Det er måske en af grundene til, at nogle potentielle investorer har tilkendegivet, at filmbranchen ikke er moden endnu," siger Mads Peter Ole Olsen.

Den seneste tid har der været meget lukket omkring VækstFondens arbejde med den nye filmfond. I filmbranchen er der rygter om, at en stor investor er tæt på at skabe den fornødne kapitalindsprøjtning til en ny fond for dansk film. Rygterne har dog været umulige at få bekræftet – og dermed står det prestigefyldte filmprojekt stadig i venteposition.

Bikubenfondens udbytte

Den klækkelige sum fra Bikubenfonden er angiveligt den største private donation nogen sinde til en europæisk kulturbegivenhed. Selve den voldsomme volumen i ambitionerne var også afgørende for fondens interesse.

"Der er så mange perspektiver i dét projekt, som er værdige for vores gamle fond. Når vi går ind og yder støtte, er det for at sætte et fodspor. Lige nu bygger vi kollegier for 400 millioner kroner, og de vil på tilsvarende vis gøre en forskel," forklarer Henning Skovlund.

Men fonden regner sandelig også med at få noget ud af de 92 millioner kroner. Henning Skovlund er som tidligere direktor i Danske Bank vant til at tænke i forrentning.

"Man skal kunne tale om et output. Som fond søger vi jo ikke et økonomisk afkast, men vi skal alligevel have noget ud af det. I forbindelse med H.C. Andersen-fejringen vil dansk kultur for eksempel få et løft, som den ikke ville have fået uden vores donation. Der er mange interessante måder at gøre afkastet op på: søgning til forestillinger, opmærksomhed i udlandet og så videre," fastslår Henning Skovlund.

Læs mere om fejringen af H.C. Andersens 200-års-dag på hjemmesiden www.hca2005.dk

SPONSORER TÆNKER OGSÅ I AFKAST

af Joakim Jakobsen

Bikubenfonden har ydet den største private donation til en kulturbegivenhed nogen sinde i Europa. Et tårnhøjt ambitionsniveau og klare visioner var afgørende for, at Fonden gav 92 millioner til fejringen af H.C. Andersens 200-års-dag. Fonden vil nemlig have noget for pengene.

I 2005 ville den danske eventyrdigter være fyldt 200 år. Det bliver fejret med et hav af projekter inden for 13 forskellige kategorier – fra film og tv over turisme til opera og dans. Lokalt, nationalt og internationalt. Og i en finansieringsform, der har været et markant gennembrud for private investeringer i dansk kulturliv. Ud af det totale budget på mere end 200 mio. kr. kommer næsten halvdelen fra den private fond, Bikubenfonden, der dermed har markeret sig for den største private donation nogen sinde til en kulturbegivenhed i hele Europa. Ud over de godt 90 mio. kr. fra

Bikubenfonden har Kulturministeriet, Fyns Amt og Odense Kommune bidraget med henholdsvis 65, 15 og 28 mio. kr. til det historiske arrangement. Og dermed er der skabt et enestående samarbejde mellem offentlige instanser og private investorer om et kulturelt formål. Men der er ikke bare tale om at give penge til velgørende formål. Tværtimod forventer alle at opnå et afkast for deres investeringer. Inden for eksempelvis turistbranchen ventes klingende mønt, mens den kulturelle og kunstneriske målestok vil være nybrud og international opmærksomhed. "Sponsorerne har åbenbart vurderet, at investeringerne vil komme tilbage. Og det tror vi

da også på. Begivenheden vil skabe nye, spændende muligheder for turister. Og det røre, vi skaber om H.C. Andersen og Danmark, vil være værdifuldt, når danskere skal ud og gøre sig interessante. Der vil blive talt om det her ude i verden," siger Lars Seeberg, generalsekretær i H.C. Andersen 2005. "Naturligvis har vi også et idealistisk formål, i og med at H.C. Andersen som forfatter fortjener ny opmærksomhed. Både herhjemme og i udlandet er han kendt for sine børneeventyr, men han rummer så meget mere," forklarer han. Lars Seeberg blev kontaktet af Odense Kommune i eftersommeren 2000, da han netop havde afsluttet sit job som leder af Århus Festuge. "Jeg blev ansat, og vi begyndte med det samme at definere niveauet. Skulle det kun være i Odense, eller skulle det være en bredere begivenhed? Fra starten lagde vi et meget højt ambitionsniveau. Det skulle være en national og international fejring," fortæller Lars Seeberg. Han kontaktede pr-manden Christian Have, som siden har været med til at koordinere og præsentere arbejdet for potentielle investorer. Og også han ser store muligheder i at fejre H.C. Andersen – både kulturelt og kommercielt. "Det lød som en formidabel og umulig opgave, og så sagde jeg ja. Det var vigtigt, at det skulle være en international begivenhed – ellers kunne man lige så godt nøjes med at servere lidt kage i Odense," siger Christian Have.

GOETHE SOM INSPIRATION

Sammen med Christian Have udarbejdede Lars Seeberg et oplæg, som angav de internationale dimensioner. Som inspiration blev der kigget på Weimar, der i 1999 fejrede Goethes 250-års-dag med et budget på godt 250 millioner kroner. "Men vi har den fordel, at vi fejrer en forfatter, som er langt mere udbredt," siger Lars Seeberg. De store ambitioner krævede, at to mål blev opfyldt. For det første skulle projektet have det blå stempel i form af en bevilling fra den

danske stat. For det andet skulle der skaffes private sponsorer for en samlet sum på 80-100 millioner. Det blå stempel kom fra Kulturministeriet i sommeren 2001 i form af et tilskud på 12 mio. kr. Det var den nationale anerkendelse, der gjorde det muligt at gå på jagt efter mulige sponsorer. "Vi vidste, at der var meget lang vej. Men vi vurderede, at det ville være nemmere at finde én god, stor samarbejdspartner frem for ti mindre," siger Christian Have. Det krævede, at H.C. Andersen-folke- ne klart definerede den vare, de havde at sælge. "Vi formulerede forholdsvis hurtigt en vision, som udstak ambitionsniveauet. Og netop formuleringen af visionen viste sig at være vigtig," forklarer Lars Seeberg. Under en stribe møder havde Bikubenfonden vist klar interesse. Direktør Kay Dam Steffensen og investeringschef Henning Skovlund havde tidligere samarbejdet med Christian Have i forbindelse med uddelingen af den årlige Reumert-teaterpris, og H.C. Andersen-konstellationen begyndte på sin vis at arbejde allerede ved forhandlingsbordet. "Vi skulle tænke os til et projekt, som ikke fandtes endnu. Det tog tid at afprøve og samtænke ideerne, men det var den rigtige vej. Det har været en organisk proces, hvor vi har givet os selv tid til at tale sammen. Fra vores side har vi prøvet at afgrænse mulighederne: Dét her kan I få ud af det, men dét her skal I ikke regne med," forklarer Christian Have. Efter Christian Haves mening har det stor betydning, at partnerne samarbejdede om hele processen: "Jeg tror, det lykkedes, fordi vi startede et andet sted end med penge- ne. Vi begyndte med visionen, og så var det interessant for alle parter at arbejde videre sammen. Da vi havde gennemarbejdet og præsenteret visionen, kunne den anden part vurdere tingene og sige: Jamen, selvfølgelig koster det noget. Og først da kom checken," vurderer Christian Have.

Billedet af H.C. Andersen er fra 1863. Det er et af de såkaldte "Frisenborgbilleder", som godsforvalter på Frisenborg Henrik Thiemann tog af digteren i sommerne 1863-65.

Forholdet mellem kultur og erhvervsliv hører i praksis til et af de mest kedsommelige emner, der findes, mener Louisianas direktør, der desuagtet har taget byrden på sig og håber på en enkelt medfølelse læser.

Af Poul Erik Tøjner

EN SEXET OVERSKRIFT

Umiddelbart kan jeg næppe forestille mig noget mere kedsommeligt end en artikel om kultur og erhvervsliv, så jeg føler med Dem, kære eventuelle læser. Men så må jeg tillige bede Dem føle lidt med mig, for det må dog være endnu mere kedsommeligt at skulle skrive én.

Hvorfor er det sådan? Fordi feltet er brolagt med banaliteter à la: kultur og erhverv har brug for hinanden i kraft af deres forskellighed – eller: kultur og erhverv kan bruge hinanden, fordi de slet ikke er så forskellige, som man tror. Så, vær's'go, træk selv Deres konklusion i argumenternes automat, for lighed tryk 1, for forskel tryk 2, for personlig betjening tryk 0.

Vi prøver at trykke 0. Hvilket tillader mig at betjene Dem, eventuelle læser, med et par personlige erfaringer, hvad angår ligheder og forskelle, hvad angår en mulig forståelse af og adskillige umulige misforståelser af forholdet mellem kultur og erhverv:

Det er ingen hemmelighed, at man som leder af en kulturinstitution af en vis størrelse, tag nu bare Louisiana, en gang imellem drømmer om, at den måtte ligne en rigtig erhvervs virksomhed. Altså sådan som man opfatter sådan én, når man nu ikke tror, man er i én: strategisk og rationel uden mellem-menneskeligt mudder og tilfældige tangenter på dagligdagens sunde produktivitet. Således stod jeg for et års tid siden som taler til en middag for hundrede nordiske erhvervsfolk og berettede om, hvordan Georgia O'Keeffe-udstillingen egentlig kom til Louisiana.

Fortalte, at museet i længere tid havde haft et ønske om at vise denne store gamle dame i amerikansk kunst, men havde løbet sig staver i livet nede i Europa, hvor mistrøstige museumsfolk havde sagt, at det var umuligt, for ame-

rikanerne var ikke til at lokke tiljernerne ud af; fortalte, hvorledes Louisianas direktør så alligevel på en rejse gennem Arizona havde opdaget O'Keeffe-museet i New Mexico og følgelig havde lejet en bil og kørt 500 miles gennem det, der lignede en ørken, og var troppet op på O'Keeffe-direktørens kontor for at spørge lidt til sagen selv, men kun havde truffet en sekretær, der ikke kunne forstå, at en støvet mand i korte bukser kunne være direktør for et museum i Louisiana og samtidig være dansker; fortalte, hvorledes den støvede mand efterlod et ærligt begejstret brev til den ferierende kollega efter at have set den gamle dames billeder; fortalte, hvorledes dette ikke-møde pludselig udløste et tilbud per e-mail et halvt år efter om en O'Keeffe-udstilling på Louisiana som eneste sted i Europa; fortalte, hvorledes den støvede mand siden havde spurgt, hvorfor det så lige var blevet Louisiana, og havde fået svaret: Because your museum has a fantastic reputation and not least because you came all the way and asked! Fortalte de 100 erhvervsfolk, at konklusionen på hele dén historie jo så må være, at hér havde vi kulturinstitutionens egenart: Held & Hasard.

Altså: tilfældighed, personligt initiativ, menneskelig kontakt, antennerne ude, bla-bla-bla, skål og velkommen. Hvorefter ikke én spagfærdigt siger, men et temmelig anseligt flertal beretter, at hele den historie ikke på nogen måde adskiller sig fra, hvad der også karakteriserer erhvervslivets metodik eller mangel på samme!

Aftenens hovedtaler blev altså pillet ned, ikke af janteloven, men af sine egne fordomme om, hvorledes erhvervslivet fungerer. Det var egentlig ganske behageligt, for det første fordi det slet

ikke er så sjovt at være noget helt særligt på dén måde, når nu ens omverden alligevel forventer, at bixsen skal drives og ikke bare drive rundt, for det andet fordi det naturligvis signalerer, at verden ikke er delt op i så kedsommeligt afgrænselige størrelser som eksempelvis kultur og erhvervsliv.

Det er med andre ord den første bemærkning, man må knytte til dagens emne: Forskellene mellem kultur og erhvervsliv ligger ikke dér, hvor et forklende selvromantisierende kultursyn vil have dem til at ligge: bløde værdier med et anstrøg af irrationalisme, sjusket påklædning og spontaneitet over for kold beregning i mørkt jakkesæt og impulsivitet domesticeret til døde i slipseknudens garotte.

Nu er det jo heller ikke alle, der mener, at kultur og erhvervsliv er så forskellige, som min beretning fejlagtigt forudsatte. Der er faktisk en hel trend ude at gå, som igen og igen hiver diverse undersøgelser frem, der påviser, at kulturen selv er en del af erhvervslivet – og en meget produktiv del. Sådanne undersøgelser rummer bredspektrede redogørelser for, hvor mange menneskers arbejde der reelt er bundet op i kulturinstitutionernes præstationer – fra de italienske arbejdere, der bryder marmoret til kunstnerens skulpturer i Carrara og deres mama miracoli-mødre, der står klar med pastaen efter arbejdstid, over plantagearbejderne i Sydamerika, der plukker de bønner, der ender i kaffekoppen i Louisianas café, til Ecco-skofabrikkerne, der beklæder de tusinde museumsgæsters dobbelt så mange fødder, der igen slider Höganäs-klinkerne ned, så danske murere også kan gå på arbejde i morgen med ordrebogen fyldt. Jo, der er ingen grænse for det store

Foto: Mette Ragner/ Polfoto

"Forskellene mellem kultur og erhvervsliv ligger ikke dér, hvor et forenklet selvromantiserende kultursyn vil have dem til at ligge: bløde værdier med et anstrøg af irrationalisme, sjusket påklædning og spontaneitet over for kold beregning i mørkt jakkesæt og impulsivitet domesticeret til døde i slipseknudens garotte."

BLÅ BOG

Poul Erik Tøjner, 43 år, museums- direktør for Louisiana, Museum for Moderne Kunst siden 2000. Mag.art. og lic.phil. i Nordisk Filologi. Forfatter til en række bøger om kunst og litteratur. Tidligere redaktør af tidsskriftet Kritik (1987-94).

kredsløb, som kulturinstitutionerne holder i gang – og, De har selvfølgelig gættet det, det er jo ingen rigtig pointe, for vi ved jo alle sammen, at næsten alting holder næsten alting i gang. I hvert fald er det så generel en pointe, at dens retoriske kraft kun kan tryllebinde dem, der ikke lige havde *tænkt* på det på den måde.

Men er det en god pointe, denne med kulturlivet som indirekte produktivkraft? Nej, og det er så den anden bemærkning, man – *jeg* (vi har jo trykket 0) – vil knytte til dagens emne: Nej, det er det ikke, for det betyder, at kulturlivet vurderes på erhvervslivets målestok – produktivitet – og det har for så vidt intet med sagen at gøre. Eller sagt på en anden måde: Hvorfor stille denne målestok op som sådan en totempæl? Ligheden mellem erhvervslivet og kulturen forklarer lige så lidt om kulturens egenart, som den indbildte ovenfor nævnte forskel kunne skildre erhvervslivets særtræk. Begge ræsonnementer slører det, der må tales om – selv når emnet er givet i den stive formulering, som vi har taget på os her.

Jeg kan med andre ord ikke tage distinktionen på mig, som den umiddelbart er givet: kultur og erhvervsliv. Der er hverken tale om to verdener eller én. Ja, det vil sige, der er én verden – den vi lever i – og i den verden foregår der en uophørlig aktivitet på et utal af niveauer, der bestandigt skyder sig ind og ud af hinanden. Og det er kun ved at skærpe sin bevidsthed om, hvad der foregår i den institution, virksomhed,

eller hvad det nu er, man selv sidder i, at der kan siges bare lidt om perspektiverne i de uundgåelige møder aktiviteterne imellem. Alternativet findes ikke – eller det findes kun som konsulenternes yndlingsfantasme eller forestilling (det de lever af), en model af samfundet som et hus, hvor erhvervslivet sidder inde i stuerne, og kulturbørgerne løber rundt ude i haven, og hvor konsulenterne går frem og tilbage og siger kom ud og leg, og kom ind og lær, og selv indkasserer 4.000 kr., hver gang nogen passerer start.

Diskussionen (hvis der en nogen) må altså handle om, at kulturlivet ikke ligesom går over sine bredder i iver efter at gøre indtryk på erhvervslivet – som efter min erfaring slet ikke er interesseret i denne påtrængende form for henvendelse, men i stedet er meget mere interesseret i kulturinstitutioner, der bruger deres energi på at udvikle sig selv i en bevidsthed om, hvad de er og kan. Hvilket bare betyder, at de udviser den handlekraft og det initiativ, som nu er deres. Det er ikke den udstrakte hånd, og alt hvad der følger med den af smiger og selvforelskelse, som er tiltrækkende. Det er handelaget selv, som er attraktionen. Kulturinstitutioner skal arbejde hæftigt og intensivt med deres stof, kulturinstitutioner skal ikke bygge bro, eller hvad der ellers findes af entreprenante metaforer – kulturen selv, kunsten, er det, der bygges bro til, når folk, herunder erhvervslivet, er interesserede.

Og det er de – herunder erhvervslivet. De er interesserede, når den pågældende kulturinstitution gør mest ud af at ligne sig selv og ikke

alt muligt andet, herunder alle mulige andre kulturinstitutioner. Når kulturen vil være sig selv bekendt som kultur – det vil sige som forum for for eksempel kunst. Når det sker, fremstår kulturinstitutionen som et reelt alternativ til, hvad folk ellers går og laver – ikke noget fine-re eller af en helt anden verden, men et rum, man kan rykke ind i og få sin dagligdag spejlet i på en lang række forskellige måder: Man kan genkende sig selv, man kan se sig selv som en anden, man kan såmænd også se andre og se, at der er andre – herunder både mennesker og måder at tænke på – og man kan tale sammen om noget andet, end man måske altid taler om. Banaliteter i løbende meter, jeg ved det, men det er prisen for at rode sig ud i og ud af diskussionen om kultur og erhvervsliv.

Lad mig derfor slutte straks igen og med endnu et par bemærkninger i 0-kategorien – vi er jo personlige. Kulturinstitutioner er en del af samfundet, som alt muligt andet er en del af samfundet, herunder erhvervslivet. I samarbejdet med erhvervslivet – f.eks. sponsorsamarbejdet – lærer kulturinstitutionerne helt elementære greb i handlingslivets lille abc. Nogle kan de bruge, andre ikke. No big deal – sådan er det, og i øvrigt ikke til at skelne fra alt det,

man lærer ved mødet med sit publikum og sine kolleger, pudsigt nok også en del af samfundet! Og så er 'lærer' allerede et mærkeligt ord, jeg ville foretrække ordet erfaring som betegnelse for den fortsatte vækst i fortrolighed med verden, som al kontakt med andre udløser.

Kulturinstitutioner arbejder med kunst, fordi de finder, at kunst er et væsentligt felt at bevare i samfundslivet. Måske driver man sit museum, for at kunsthistorien kan fortsætte, men vi ved jo godt at uden historie, ingen kunsthistorie. Hvilket betyder, at vi tror på, at kunst i alle dens afskygninger – og privat er jeg umiddelbart ligeglad med, om folk er til badutspringere, undskyld ballet, eller oliemalere – har indflydelse på, hvorledes vort samfund opretholder eksempelvis spændingen mellem individ og fællesskab, herunder et offentligt rum, hvori spændingen kan udlades og fornyes. Og min erfaring er, at også erhvervslivet deler denne opfattelse, som rækker ind både i den enkelte medarbejders liv og i virksomhedens fælles-liv.

Erhvervslivet kan have mange grunde til at være kultursponsorer – man kan ville associere sig med institutioner, der lever af at praktisere et synligt skærpet kvalitetsbegreb i sit forhold til verdens mangfoldighed; man kan ville gøre noget for det sociale sammenhold i

sit personale, man kan ville udbygge sit netværk og man kan sågar være interesseret i den lejlighedsvis eksponering for nye segmenter, og hvad ved jeg – og alt dette er godt. Det udspringer af, hvad kulturinstitutionerne præsterer, når de vel at mærke præsterer, og når de gør det i en kredsen om, hvad det hele går ud på. For dem.

Det er det, der er saltet i kulturinstitutionen og gør den attraktiv for erhvervslivet, herunder samfundet, at man samler energien om det, man skal, og ikke alt muligt andet. I middelalderfilosofien lød et diktum, som godt kan genlyde i dagens anledning: En ting er, hvad den er, og ikke en anden ting. Med den tilføjelse, at når man arbejder ud fra dén devise med sit stof – kunst – i sin kulturinstitution, så sker det magiske, at kontakten med alt det andet sluttet helt automatisk. Ting, der er, hvad de er, og ikke andre ting får os til at åbne øjne, mund og ører – og så er det hele pludselig i gang, erhvervsliv, herunder kultur.

Et andet lille filosofem, ikke fra middelalderen, men fra England, lyder – og lad det være udgangsbønnen på denne 0-prædiken om det konkrete liv: The proof of the pudding is in the eating of it! Så se bare at komme til fadet.

POLITISK DUEL

SF'S KULTURORDFØRER, **OLE SOHN**, OG KULTURMINISTER **BRIAN MIKKELSEN** DUELLEREDE I BEGYNDELSEN AF SEPTEMBER VIA E-MAIL OM DET KULTUR- OG ERHVERVSPOLITISKE SAMARBEJDE.

Kære Ole

Vi var begge med, da den tidligere regering gennemførte den kultur- og erhvervspolitiske redegørelse i 2000. Nu vil jeg gerne følge op på redegørelsen og har allerede fået gennemført blandt andet fradrag for virksomheders køb af kunst – og vil snarest sætte andre initiativer i gang.

For mig er det vigtigt at motivere erhvervslivet til at engagere sig mere i kunst og kultur – og dermed give kunstnerne mulighed for bedre indtægter. På den måde kan den offentlige kunststøtte i højere grad gå til at udvikle nye talenter og til de kunstnere, der ikke har mulighed for at samarbejde med erhvervslivet.

Hvor ser du de politiske muligheder for øget samarbejde mellem kultur og erhverv?

Vh
Brian

Kære Brian

Der er store gensidige fordele ved et tættere samspil mellem kultur- og erhvervslivet, for det er klart, at der ligger et enormt vækstpotentiale i at fremme kulturerhvervene.

Men samspillet mellem kultur og erhverv må ikke føre til en mindskelse af den offentlige støtte til den frie kunst eller til en kommercialisering af den.

Jeg mener, at staten aktivt skal fremme kulturerhvervene. Sådan som det skete, da vi for snart fire år siden politisk besluttede at opprioritere dansk film. Det har været en stor kulturpolitisk succes.

Tilsvarende muligheder ser jeg inden for musikområdet. Her vil jeg foreslå, at staten og private, med VækstFonden som katalysator, samarbejder om at skaffe risikovillig kapital til en musikinvesteringsfond, der kan fremme dansk musik og musikeksport. Et andet element kunne være, at vi etablerede en musikproducentuddannelse.

Hvordan ser du på disse ideer?
Med venlig hilsen
Ole

Kære Ole

Samarbejde mellem kulturliv og erhvervsliv skal på ingen måde erstatte den offentlige støtte til den frie kunst. Tværtimod skal det være et supplement og en vej til gensidig inspiration for begge parter.

I det arbejde kan VækstFonden komme til at spille en stor rolle, som du også nævner det. Fonden har dog hidtil haft svært ved at skaffe privatkapital til en filmfond, og derfor er der grund til at undersøge forholdene nøje, før vi tager initiativ til en musikfond. Derfor håber jeg snarest at kunne sætte gang i en undersøgelse af mulighederne for at skaffe privatkapital til kulturinvesteringer.

Du nævner en musikproducentuddannelse som et muligt initiativ for musikbranchen. Vi har faktisk allerede sat gang i en treårig management-uddannelse på Rytmask Musikonservatorium og en toårig diplomuddannelse på Det Jyske Musikonservatorium.

Vh
Brian

Kære Brian

Jeg ved, at det har været vanskeligt at skaffe den fornødne private kapital til SF's forslag om en Filmfond, som blev vedtaget under den forrige regering. Derfor glæder det mig, at du fortsat vil undersøge mulighederne for, at VækstFonden kan komme til at spille en stærkere rolle i forhold til udviklingen af kulturerhvervene, herunder også undersøge, om der kan laves noget tilsvarende inden for musikbranchen.

De to uddannelser, management- og diplomuddannelserne, tror jeg på, vil kunne give musikbranchen et løft.

Det, jeg søger svar på, er, hvordan du som borgerlig kulturminister vil fremme samarbejdet mellem kultur og erhverv. Erhvervslivets skattefradrag ved køb af kunst gør det ikke alene.

Jeg mener, at hvis man skal se erhvervspolitikken som et supplement til kulturpolitikken, som du skriver, så er det vigtigt at fastholde kulturens betydning for samfundet som helhed.

Jeg mener, at kulturpolitikken skal opprioriteres, og at en opprioritering alt andet lige også vil være til gavn for erhvervslivet, og dermed for hele samfundet. Potentialet, der ligger heri, mener jeg ikke, at regeringen rigtigt har fået øje på – endnu.
Med venlig hilsen
Ole

Kære Ole

Ikke overraskende er jeg uenig med dig i din afsluttende bemærkning om, at regeringen ikke har øje for kulturlivet og kulturpolitikkenes potentiale for den erhvervsmæssige udvikling. Og for mig at se er det tilmed grundlæggende forkert at betragte det, som om formålet med den almindelige kulturpolitik er at styrke erhvervslivet.

Kultur- og erhvervssamarbejdet skulle gerne give udbytte på begge sider, ved at erhvervsvirksomheder inspireres til nytænkning, og kunstnerne får mulighed for indtjening og nye impulser. Jeg vil gerne udvide samarbejdet til også at gælde idrætsverdenen. Her er der også store muligheder for samarbejde mellem f.eks. fodboldklubber og virksomheder. Begge kan blive udfordret i deres traditionelle tankegang og lære af hinandens erfaringer. Og dertil kommer de større sportsbegivenheder, der har stort økonomisk potentiale for regionerne. Her planlægger vi et større arbejde sammen med Økonomi- og Erhvervsministeriet, som jeg håber at kunne diskutere med dig senere.
Vh
Brian

Kære Brian

Det glæder mig, at du er enig i, at målet med en aktiv kulturpolitik ikke er at styrke erhvervslivet. Derfor forstår jeg ikke, hvorfor du fokuserer så meget på erhvervslivets forhold i relation til kulturen.

F.eks. forstår jeg ikke helt, hvad du forestiller dig, når du ønsker, at samarbejdet mellem kultur og erhverv også skal gælde idrætsverdenen. Det er vel næppe den professionelle sportsverden, du tænker på, for den er jo gennemkommercialiseret. Hvis det er den folkelige breddeidræt, du har i tankerne, så er jeg dybt bekymret. Allerede i dag mener jeg, at erhvervslivet gennem sponsorerer har al for stor indflydelse på idrætten. Alt for meget børne- og ungdomsidræt går ud på udskillelse og konkurrence. Der er snart ikke rum for børn og unges behov for leg og socialt samvær. Klubberne kan kun skaffe sponsorpenge til eliteholdene, og børn skal ikke være ret gamle, før de dropper ud af klubberne, hvis de da ikke er med i eliten. Derfor mener jeg, at det er farligt at lade erhvervslivet få mere indflydelse på børn- og ungeidrætten.

Forhåbentlig har jeg misforstået dine ideer og ser frem til en konkretisering af regeringens forslag på idrætsområdet.

Med venlig hilsen
Ole

Kære Ole

Samspillet mellem idrætsverdenen og erhvervslivet bliver endeligt kortlagt i forbindelse med regeringens kultur- og erhvervspolitiske arbejde.

Lad mig dog med det samme understrege, at der ikke er tale

om at gennemkommercialisere hele idrætsverdenen. Men vi må have mod til at søge nye muligheder. Måske kan idrætsklubberne få større økonomisk udbytte af eksempelvis salg af sportstøj og professionel markedsføring – til gavn for både udøverne og publikum.

Samtidig vil jeg afslutningsvis understrege, at vi som borgerlig regering ikke er bange for samarbejdet mellem erhvervslivet og såvel kulturlivet som idrætslivet.

Derfor er der også brug for at gøre op med berøringsangsten – en angst, jeg fornemmer hos dig, når det angår specielt idrætsområdet, og som jeg indimellem mærker andre steder i kulturlivet.

Dermed ikke sagt, at alle kunstnere partout skal indordne sig under kommercielle interesser. Kunstnerne skal gøre det i det omfang, de selv har lyst til og kan se et økonomisk eller kunstnerisk formål med det.

Erhvervslivet har brug for kunstens særlige karisma. Og kulturlivet har brug for erhvervslivet som både økonomisk samarbejdspartner og kunstnerisk udfordring.
Mange hilsner – og tak for dialogen
Brian

Kære Brian

Du skriver, at du fornemmer en berøringsangst fra min side særligt i forhold til samarbejdet mellem erhvervslivet og idrætten. Dette er ikke korrekt. Men jeg skelner mellem breddeidrætten og eliteidrætten. Og jeg mener i særlig grad, at vi har en forpligtelse til at sikre børn og unges mulighed for fysisk udfoldelse – også i idrætsklubber – uden at det skal kobles op på erhvervspolitik.

Der er forskel på at være en del af Brøndbys og FCK's professionelle afdelinger, der jo er forretninger, hvor spillerne er ansatte, og så på at spille børne- og ungdomsfodbold i en amatøridrætsklub, hvor det primære er den fysiske udfoldelse og det sociale samvær. Jeg mener, at det er uhyre vigtigt ikke at kommercialisere den folkelige breddeidræt.

Debatten om samspillet mellem kultur og erhverv er meget spændende. Så for at sikre en ordentlig offentlig og politisk debat om temaet, vil jeg opfordre dig til at fremlægge en redegørelse for regeringens overvejelser, således at vi også i Folketinget kan få lejlighed til at drøfte emnet sammen med de øvrige partier.

Afslutningsvis vil jeg sige, at naturligvis er kulturlivet afhængigt af markedet og erhvervslivet. Film, bøger, musik, kunst m.v. produceres og distribueres af foretagender på markedet. Men samtidig har vi i dansk kulturpolitik skabt veje forbi markedet for at distribuere kulturen. Gennem offentligt finansierede institutioner som biblioteker, museer, kulturhuse og folkelige organisationer har vi mindsket kulturens afhængighed af markedsmekanismerne. Hvorfor? Fordi det vil være ødelæggende for kunsten og kulturen, hvis den i for høj grad underlægges markedets betingelser.

Hvis ikke vi fastholder sigtet med en fri og uafhængig kunst og kultur, går det galt. Husk hvad vi enedes om indledningsvis: Det er den kulturelle udvikling, der skaber samfundsdynamik og kan bibringe erhvervspolitikken en ekstra dimension. Ikke omvendt.

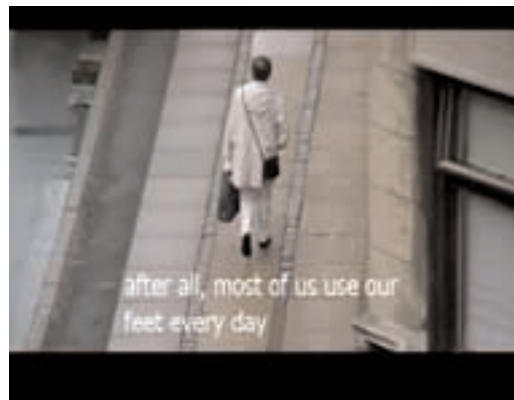
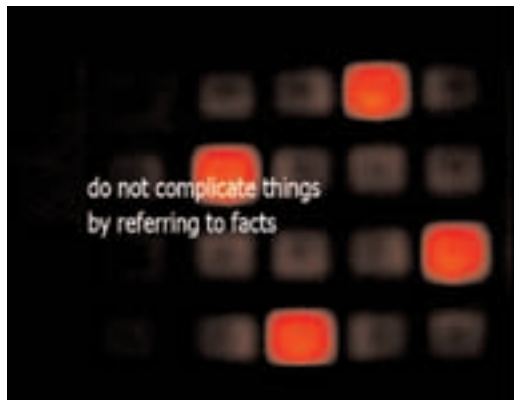
Med venlig hilsen
Ole Sohn

GOURMET - SCENOGRAFI OG SPORTSPLASTRE

Af Mikael Jalving, Kulturministeriet

Fotos fra filminstruktør og Artbizzzer Patrik Books video om menneskers forhold til fødder. Skabt til firmaet Coloplast

I et stort og lyst konferencerum i København står en model over en ny tilbygning til Hotel Kolding Fjord. Bag modellen står hverken ingeniører eller arkitekter, men scenografen Hanna Thyge Nylev. Modellen er et af de første håndgribelige resultater af Artbizzuddannelsen på Nørrebro, hvor professionelle kunstnere i løbet af et nimånederskursus samarbejder med en række erhvervsvirksomheder om forskellige opgaver.

Hanna Thyge Nylev, der er nyudklækket artbizzzer, fortæller om den metode, hun har brugt til at udvikle modellen: "Opgaven bestod i at lave et scenografisk bud på en gourmetrestaurant efter de såkaldte neofengshui-principper, hvor man udnytter et rums energier optimalt. I dette tilfælde var opgaven at få restaurantens visuelle udtryk til at matche det gastronomiske niveau. Jeg gik rundt i rummet en hel dag, jeg filmede rummet, jeg spurgte mig selv: hvad mangler? Målet var at få energien til at sprede sig i hele rummet."

Hanna Thyge Nylev fortæller også, at hun lod sig inspirere af kinesisk æstetik, som man finder på noget så dansk som f.eks. det musselmaledede stel fra

Den Kongelig Porcelænsfabrik og Le Klint-lamper. I inspirationsfasen mødte hun op til møbelmesse og søgte i det hele taget at se nyt allevegne. Gerne i en dansk sammenhæng.

Hendes restaurantforslag vakte begejstring. Især fordi forslaget faldt naturligt ind i hotellets samlede æstetik. Hotel Kolding Fjord er nemlig ikke et helt almindeligt hotel, men bygger på de nævnte neofengshui-principper. Fengshui betyder vind og vand og refererer til vindens og vandets energi, og handler ifølge neofengshuis danske hjemmeside om at indrette vores hjem og arbejdsplads, så omgivelserne støtter os bedst muligt.

Om samarbejdet med erhvervslivet siger Hanna Thyge Nylev: "En af fordelene ved at arbejde med erhvervslivet er den hurtige feedback. Mens kunstnere som regel er gode til de bløde værdier og til at arbejde i spiraler, er erhvervslivet meget god til hårde værdier, til det håndgribelige og lineære, dvs. at få ting gjort. Disse forskellige kompetencer kan befrugte hinanden."

KRAV TIL KUNSTEN

For mange kunstnere er det uvant, at deres kunst skal være målrettet og opfyldte bestemte behov. Men artbizzzer og billedkunstner Daniel Goldenberg mener, at en virksomheds meget kon-

krete krav faktisk kan virke stimulerende for kunstneren: "I mødet med andres form kan kunstneren finde sin egen. Formkravet kan være frigørende for den kunstneriske proces. Husk på, at opfattelsen af kunstneren som én, der skaber ud af det blå, er en relativt ny forestilling, det er noget romantikken bildte os ind. Men fordi vi som kunstnere er meget vant til at skulle stå inde for vores arbejde, kan vi også stille krav til virksomheden – til deres værdier og med arbejderkultur."

"Det er ikke kun de såkaldt kreative, der er kreative. Kreativitet begynder hos den enkelte, herunder den enkelte medarbejder. En virksomhed er ikke blot en tank, der braser fremad, men er bygget op af mennesker"

– Patrik Book

Selv har Goldenberg arbejdet med en pædagogisk udviklingsmodel for virksomheder samt været involveret i en workshop, hvor deltagerne bl.a. skulle visualisere deres placering i organisationen. Denne øvelse var tænkt som et forsøg på at ryste medarbejderne sammen og forankre personlige værdier i forhold til samarbejde om et konkret projekt.

FAKTA

Artbizz, der støttes af EU's Socialfond med ca. 2 mio. kr., er ét af flere projekter på Artlab, hvor professionelle kunstnere har udviklet nye opgaveoplysninger for private og offentlige virksomheder.

Artlab er et laboratorium for

kunst, kultur og erhverv på Nørrebro i København, der laver kurser for professionelle kunstnere og arbejder intensivt med at udvide kunstnernes kompetencer til nye jobområder. På Artlab er dagligt ca. 100 kunstnere fra alle brancher, 28 ansatte og et væld af tilknyttede instruktører fra den kunst-

neriske branche og fra erhvervslivet. • Kvarteret er ved at blive et kunstnerisk/kreativt kraftcenter: Dacapo Teatret med hovedsæde i Odense har netop etableret en københavnsk base til prøver og møder på Artlab. I ejendomskomplekset ligger desuden to

tv-produktionselskaber, fotografer, trykkeri, Nyt Dansk Danseteater og den nye biograf Empire. • For at imødekomme erhvervslivets behov, har Artlab netop investeret 1,25 mio. kr. i etablering af konsulentbureauet Artbizz Consult – et fyrtårn for kunstnere, der

har erfaring med kunst og erhverv. • Artlab samarbejder med en række udenlandske institutioner om kompetenceudvikling inden for kunst & erhverv: KIIN i Malmø, Acteurs in Bedrijf i Holland, National Theatre i London. Information: www.artlab.dk

FODFILM

Patrik Book er filminstruktør og nyudklækket artbizzzer. Hans afgangsprøve bestod i en inspirationsvideo til Coloplast Konsumentvarer, som bl.a. producerer sportsplastre. Videoen på knap fem minutter handler om moderne menneskers forhold til deres fødder. Den blander stemningsbilleder med livsanskuelser, der tænkes at reflektere målgruppens. Med begge ben på jorden kommer du ikke langt, lyder en stemme på videoen. Og alligevel bruger de fleste deres fødder hver eneste dag, fortsætter stemmen.

"Alle mennesker er fulde af følelser; de kender udmærket følelsernes magt, og de kender godt følelsernes sprog. Gærdet er i virkeligheden ikke så højt"

– Hanna Thyge Nylev, scenograf og artbizzzer

På spørgsmålet om, hvad Artbizzzen Patrik Book bidrog med i forhold til Coloplast, svarer business relation manager Martin Lemche: "Det lykkedes Patrik Book at kommunikere et indviklet budskab på en enkel måde. Han har skabt et univers for virksomhedens produkt."

Lemche forklarer, at Patrik netop blev inviteret i en situation, hvor markedsføringen af virksomhedens plaster

Compeed skulle optimeres med henblik på at fastholde produktets konkurrencemæssige fortrin.

Selv fremhæver Book vigtigheden af ikke at vide for meget om det, man skal. For ellers forsvinder intuitionen og det, man selv kommer med. Forud for sin video fik han således kun en kort briefing, herunder en introduktion til virksomhedens aktuelle udfordring, og det var så hans opgave at fortolke produktets værdier og målgruppe, hvilket han gjorde til virksomhedens store tilfredshed.

BIZZARTERNE

Artbizz har indtil videre ikke helt fået den opmærksomhed, som skaberne kunne have drømt om. Alligevel præges lokalene på Nørrebro i København af aktivitet og entusiasme.

F.eks. spår projektleder af artbizzuddannelsen Lotte Forchhammer, at flere af kandidaterne vil have etableret selvstændige virksomheder i løbet af få år, men hun fremhæver også artbizzs mulighed for at opbygge en platform for kunstnere, der gerne vil arbejde med forskellige konsulentopgaver i erhvervslivet: "Vi vil gerne blive et sted, hvor virksomheder henvender sig, hvis de har brug for det, der er kunstnernes særlige ekspertise. Det kan være i forhold til alt fra indretning af virksomheden til stillingsledelse af idéudvikling eller som ind-

spark i selve produktionsprocessen. Vi kan tjene som kontaktcenter, især for de virksomheder, hvor innovation er alfa og omega, som f.eks. i biotek- og medicinalindustrien", siger hun. Under diskussionen af, hvad det er, kunstnere kan, lægger Gitte Just, udviklingschef i Art Consult, der er en strategisk videreførelse af Artbizz, vægt på kunstnernes evne at tænke med følelserne, dvs. til at bruge deres sanser og sætte fingeren på det ømme punkt: "Det kreative moment er jo netop der, hvor fortolkningen begynder. I fortolkningen af fakta kan kunstnerne vise det, man ikke kan se. De kan tænke i nye former og nye formater. Og denne evne er særdeles produktiv i en erhvervsammenhæng, hvor vægten ofte ligger på det rationelle og det strategiske.

"Jeg vil meget gerne gøre mit for, at vores konsumgoder om 50 år rummer meget mere poesi end i dag"

– Patrik Book

Leder af Artlab Gerda Hempel supplerer: "Fordommene falder på begge sider. Hos kunstnerne, fordi de ser, at erhvervslivet fungerer hurtigt og effektivt; hos erhvervsfolkene, fordi de ser, at kunstnerne kan noget, de selv eller traditionelle konsulenter ikke kan."

"Alle de Poeter,
jeg har Kiendt,
har været Stodere"

(Ludvig Holberg, citeret af Jokeren på Den Gale Poses CD "Definitionen af en stodder")

"Ligesom en Nation trænger
iblandt til en andens Varer,
saa trænger ogsaa et Sprog til
et andet Sprogs Gloser."

(Ludvig Holberg, citeret af Jørn Lund i faktaark om dansk sprog)

STODDEREN, PROFESSOREN OG SPROGET

Af Marianne Strøm Hansen,
Kulturministeriet

Jokeren alias **Jesper Dahl** fra hiphopgruppen Den Gale Pose oplever tit, at folk ikke forstår, hvad han synger. Han synger godt nok på dansk, men et dansk fyldt med ord, som få over 30 forstår. Derfor har han lavet sin helt egen ordbog. I den kan man læse, at en hjemmedreng er en, man er vokset op med, og at jow tack betyder helt sikkert.

Sprogprofessor **Jørn Lund** har ingen problemer med at blive forstået. Han har arbejdet med det danske sprog gennem det meste af sit 56 år lange liv. Han har skrevet bøger og artikler om emnet, han var i 10 år chefredaktør for Den Store Danske Encyklopædi, og han er netop blevet direktør for Det Danske Sprog- og Litteraturselskab.

HVORFOR SPROGPOLITIK?

Det danske sprog er i disse år under pres fra især engelsk. Det kan man bl.a. se ved det, sprogforskerne kalder "domænetab," som ses på de områder, hvor dansk i stigende grad må vige pladsen for engelsk - f.eks. i visse videnskabelige miljøer og it-branchen. Der bliver altså områder af tilværelsen, hvor vi ikke længere benytter dansk, og det udfordrer det danske sprogs status som komplet kultursprog.

Det er baggrunden for, at Kulturministeriet i samarbejde med en række andre ministerier arbejder på en sprogpolitik. Politikken skal være offensiv: Sproget skal styrkes og ikke afskærmes. Dansk skal altså ikke beskyttes gennem forbud mod engelske ord eller gennem krav om, at dansk skal bruges i situationer, hvor det vil være naturligt at bruge et andet sprog.

SPROGPOLITIK I ANDRE LANDE

I Polen fik man en sproglov i 1999. Her gør man noget aktivt ved de mange engelske låneord: firmaer og offentlige institutioner kan få bøder på mere end 100.000 kr., hvis de f.eks. skriver "interview" i stedet for at bruge det polske ord.

I Island beskytter man sproget mod engelsk ved at islandisere de engelske ord. "Deikatesse" er blevet til "lystæde" og "brainstorm" til "tanke-mylder."

I Sverige har man i 2002 sendt et forslag til et handlingsprogram for det svenske sprog i høring. Læs mere om denne på <http://kultur.regeringen.se/>

Vi har mødt rapperen og professoren til en samtale om det danske sprog. Anledningen er, at kulturministeren i øjeblikket undersøger behovet for en politik for det danske sprog. Men har sproget brug for en politik? Er dansk ved at blive udslettet af engelsk, og gør det overhovedet noget? Er sproget ude i en krise, når Den Gale Pose er nødt oversætte deres dansk til et andet dansk?

Hvorfor synger den gale pose på dansk, når i alligevel fylder det med engelsk?

Jokeren: – Jeg synger på dansk, fordi jeg har boet i USA, og jeg ved, at der er mange amerikanere, der udtrykker sig meget bedre på amerikansk, end jeg gør. Jeg kan sige flere ting på dansk. Men den musikgenre, som jeg dyrker, er meget amerikansk, og derfor mangler jeg nogle gange danske panderter til bestemte ord, og så fordanser jeg dem bare.

Og så er du nødt til at lave en ordbog for at blive forstået?

Jokeren: – Jeg bruger det sprog, der er mit kvarters, og det vil sige et meget afgrænset københavnsk hip-hop-, skateboardmiljø. Jeg skriver fra mig til mine nærmeste venner, og de forstår hvert et ord. Men jeg oplever, at mange andre ikke gør det. Derfor har jeg lavet ordbogen. Man kunne lave tilsvarende ordbøger for andre grupper af mennesker.

Jørn Lund, er der krise i sproget, når der er brug for sådan en ordbog?

Jørn: – Jeg synes ikke, det er noget stort problem, for det er jo bl.a. et tegn på, at sproget lever, og at der en fantastisk variation i det. Nogen leger med det, og nogen laver love med det.

Så i jeres øjne er det danske sprog måske ikke så truet af engelsk, som mange mener?

Jørn: – Jeg opfatter fundamentalt set ikke det danske sprog som truet. Overhovedet. Slet ikke med eksperimenter som dem, Den Gale Pose laver. Det er jo ikke bare en kliché at tale om globalisering. Den Kongelige Danske Opera var dansksproget helt op i 60'erne og 70'erne. Man så Don Juan på dansk. Nu synger danske operasangere russisk i Spar Dame og italiensk i Rigoletto. Og det giver fantastiske oplevelser af anderledeshed, og det giver danske musikere en mulighed for at turnere.

Jokeren: – Hip-Hop bliver meget beskyldt for at blande engelsk og dansk, men jeg ser det også mange andre steder. F.eks. når man siger downloade eller e-mail. Husk, at dansk er et lille sprog – det har været udsat for påvirkninger før. Derfor skal man ikke være så bange for dem. Det er helt OK med mig, at vi siger surfe, chatte og score.

Er det så overhovedet vigtigt, om vi udtrykker os på dansk eller engelsk?

Jokeren: – For mig er det vigtigt at give hiphop et dansk udtryk. De fleste danskere forstår engelsk, men de forstår det ikke godt nok til, at det er helt tæt på dem. I det øjeblik, du kommunikerer på dansk, så rammer du lige i hjertekulen.

Jørn: – Lige præcis: Man kan kommunikere på andre sprog end sit modersmål, men man har ikke sig selv med i det. Og man kan ikke skabe noget, hvis ikke man kan være sig selv. Sproget er jo meget andet end overførsel, end information. Det er bærer af en masse følelser og erfaringer, af dufte, af fornemmelser og stemninger, som man har fået i en modtagelig alder, og som et fremmed sprog ikke kan fremkalde i en.

Jokeren: – Ja, nogle gange synes folk også, at det, jeg siger, er helt vildt, men i virkeligheden siger jeg nogle af

DEFINITIONEN AF EN STODDER

Jokeren, rapper,: En stodder? Ja, nu har jeg jo fået tatoveret stodder på armen – og det er ikke fordi, det er det smukkeste ord, jeg kender, men det er et meget dansk ord. Jeg ved godt, det betyder en betler eller sådan, hvis man slår det op, men for mig betyder det vores alle sammens onkel, der sidder nede på værtshuset med slikket hår og kammen i baglommen. Altså det, vi i Den Gale Pose siger, når vi siger definitionen af en stodder, det er, at vi er nogle stoddere, vi kan godt lide at spise stegt flæsk og persillesovs og drikke øl og være højrostede, ik’?

Jørn Lund, sprogprofessor: En stodder? Det er dels et konkret ord, der betød en vagabond i ældre tid, og dels er det jo et skældsord. Men det er et ord, der er ved at blive pensioneret fra ikke-slang. I normalsproget siger man ikke stodder meget mere. Da jeg gik i skole, kunne man sige om en lærer, at han var en sur stodder, det siger de sgu ikke mere. Det er pensioneret.

OPLEVELSER MED SPROG

Jørn Lund, sprogprofessor: I Island er fremmedord forbudt. Jeg gik engang en tur med en islandsk professor efter en konference, og han havde lige fortalt, at her i Island er der ingen fremmedord. Så kommer vi forbi et hotel, der hedder hotel Starlight. Jeg siger: Hov, er det måske islandsk? Nej, siger han og ringer til politiet. Ejeren fik en uge til at finde et nyt navn. Nu hedder hotellet "Glaumberg".

Jokeren, rapper: Sidste år bad Danmarks Radio nyhedsoplæseren Ole Emil Risager om at oversætte en af mine tekster til rigsdansk. Jeg skulle så læse en radioavis op. Jeg lavede en slangversion af radioavisen, men Risager måtte give op, for han forstod ikke teksten. Han sagde: Jeg forstår ikke, hvad knægten siger.

de samme ting som de amerikanske hiphoppe-re. Jeg siger det bare på dansk, og så virker det tæt på; så er det pludselig i vores egen baghave.

Betyder det, at I mener, der er behov for en sprogpolitik, som kan beskytte dansk mod engelsk?

Jokeren: – **Umiddelbart synes jeg, det er noget underligt noget med sådan en politik. For sproget udvikler sig af sig selv. Mit sprog kommer fra gadehjørnerne og dagligstuerne, og det udvikler sig hele tiden. Ord opstår. Og du kan ikke styre det.**

Jørn: – Jeg tror, der er brug for det på forsknings- og undervisningsområdet. Da vi lavede Den Store Danske Encyklopædi, sagde mange af de 4.000 forfattere, at det var længe siden, de sidst havde skrevet om det, de laver, på dansk. Det fortæller mig, at dansk som videnskabsprog er truet. Og det er i folkeoplysningens navn et problem, hvis almindelige mennesker ikke længere kan læse om videnskab, fordi der kun skrives om det på engelsk. Noget helt andet er, at sproget også skal beskyttes mod pop. Der er så meget pynten sig med lånte fjer i erhvervs-sproget og i gadebilledet. En herrefrisør, der før hed Kurts herrefrisør, hedder nu Kurt’s Haircut. Det er sprogligt distanceblænderi. Mange tror, at et budskab sælger bedre, hvis det er pakket ind i engelsk.

Kan man beskytte sproget imod pop?

Jørn: – Det er svært, for man kan jo ikke sådan forbyde folk at

sige noget. Tænk, hvis Kulturministeriet ofrede fem millioner kroner på at vænne folk af med at sige OK. Hvis det i store kampagner og på plancher på busserne lød "det hedder ikke OK, du må ikke sige OK". Det ville jo overhovedet ikke virke. Sproget er fantastisk svært at styre. Man skal passe på med at lave love, som ikke får nogen betydning, for så underminerer man seriositeten af en lovgivning.

Jokeren: – **Ja, en lov er noget alvorligt. Nu ved jeg jo ikke, hvad I vil skrive, men det skal jo ikke være sådan, at man skal have en bøde på 500 kroner, hvis man siger noget forkert, ligesom hvis man er kørt over for rødt.**

Jørn: – Der er faktisk nogen, der har foreslået, at man giver bøder til dem, der i offentlige medier siger "det gjorde han for at please ministeren", i stedet for "behage". Det er fuldstændig udansk. Stort set skal man holde sig væk fra faste styrende statslige indgreb over for sproget, når det ikke drejer sig om stavning og bøjning, for sproget flyder mellem mennesker frit efter behov og tradition.

Men hvad skal en politik så gøre, hvis vi, som du sagde tidligere, har brug for den på f.eks. undervisningsområdet?

Jørn: – Man kunne i skolens omgang med sproget prøve at skabe større bevidsthed om sprogets udtryk, om sprogets regler og principper. Og det skal ikke kun ske i form af gold grammatikterpen. Stort set lærer den danske skole ikke børn noget

om det instrument, de behersker; som de kontakter andre med, og som bærer en del af deres kultur. Vi har fået et instrumentelt forhold til sproget her i Danmark. Der er meget få, der ser den frihed, der ligger i at have et sprog. Eller ser sprogets mange forskellige muligheder for at berige et menneskeliv, professionelt og personligt, som vejen til æstetiske oplevelser, til skæg og ballade og alt mulig andet. Vi går rundt med sprogligt korsét i Danmark. Jeg ved det, for hver gang en dame får mig til bords, så tror hun, at nu sidder der en og finder fejl hos hende. Og åh ha, så må hun endelig passe på, hvad hun siger. Men det falder mig ikke ind at tænke på den måde. Man tror, at sprogmænd er store bussemænd, og sproget er noget, man skal passe på, ellers dummer man sig.

Men sproget er er jo et meget almindeligt menneskeligt udtryk, som man kunne få et helt andet forhold til, hvis man i skolen videreførte noget af den mere musiske tilgang til sproget. Værdsatte den kreativevitet, som alle børn sidder inde med på det sproglige område.

Jokeren: – **Ja, forholdet til sproget har meget med kreativitet og leg at gøre, og det kunne man godt dyrke mere. Når vi bare går rundt – drengene – så er der pludselig en, der finder på et eller andet gak, der lyder sjovt. Det kan godt være, drengene gør det for at imponere hinanden – eller pigerne, men der er masser af humor og leg i det. Vi bytter ord, og ordene kommer ind i sproget og ud igen.**

Jørn: – Så jeg vil godt sætte mine fingre nogle steder. Skolen skal udvide sit sprogbegreb, og journalisterne på en public service-station som DR skal tage deres sproglige opgaver mere alvorligt, og medierne kunne også have en mere defineret sprogpolitik

Jokeren: – **Også fordi det er i medierne, at folk lærer sproget. Når mange unge nu siger "spændt op til tir", ligesom vi gør i vores sange, så er det, fordi de er blevet eksponeret for mig i medierne. Ikke at jeg siger, at medierne skal censurere mig. En politik skal ikke gå ind og sige til nogle kunstnere, at nu må I ikke skrive lyrik på den her måde – men gå ind på de punkter, Jørn siger.**

Jørn: – Det gode ved en politik ville være, at den måske kan skærpe opmærksomheden på, at sproget faktisk er en vigtig del af vores fælles kultur. For hvad har vi til fælles, vi danskere? Ikke meget. Vi har sproget. Og så har vi skolen. Vi ser noget forskelligt, vi læser noget forskelligt, men vi har et ubevidst usynligt fællesskab. Vi vokser ind i den samme verden, fordi vores sprog strukturerer omverdenen på en ganske bestemt måde. Det er et fællesskab, vi ikke deler med andre. Derfor synes jeg, det er godt, at man fokuserer på sproget. Ikke bare når det klemmer, men også når det gør godt.

DEN LANGE VEJ TIL BIOGRAFLÆRREDET

Den nye filmaftale lægger op til etablering af en særlig rugekasse, der skal gøre det lettere for unge, nyuddannede filminstruktører at komme i gang med deres spillefilm. Siden 1993 er kun 9 af 32 nye instruktører kommet i gang med deres første spillefilm – og langt størstedelen af dem har haft svært ved at komme igennem med deres ideer i støttesystemet. En af dem er Jessica Nilsson, der blev uddannet i 1995 – og først syv år efter har fået støtte til sin første spillefilm.

Den lange vej til biograflærredet af *Jessica Nilsson* er udgivet af *Ulykselig* og kan købes her: www.ulykselig.dk

Om halvandet års tid tilhører Jessica Nilsson ikke længere flertallet af danske filminstruktører. Så har hun nemlig – hvis alt går efter planen – instrueret sin første spillefilm med premiere i de danske biografer. Men det sker først i tredje forsøg – og til den tid godt otte år efter, at hun blev færdig som filminstruktør. "Ja, nu ser det ud til at lykkes. Men det har taget lang tid. Da jeg gik ud fra Filmskolen, skulle jeg ud og lave store spillefilm med det samme. Men jeg har lavet alt muligt andet for at forsørge mig. Og jeg tror slet ikke, jeg er atypisk. Den typiske danske filminstruktør laver ikke spillefilm," siger hun. Jessica Nilsson har ret.

Kun hver tredje af samtlige instruktører, som er uddannet på Den Danske Filmskole i årene 1993-2001, har fået opfyldt drømmen om en biografpremiere. Jessica Nilsson er 37 år og tog afgang fra Filmskolen i 1995. Samme år som Jonas Elmer og Lotte Svendsen, der har haft succes med spillefilm som henholdsvis "Let’s Get Lost" og "Monas Verden" samt "Bornholms Stemme". "Det var fantastisk at gå på Filmskolen. Vi fik lov at producere film under forhold, som næsten lignede virkeligheden. Da jeg så kom ud, passede virkeligheden bare ikke helt," konstaterer Jessica Nilsson med et smil. Syv år senere har Jessica Nilsson fået

Filminstituttets støtte til at gå i gang med en spillefilm. Det er en komedie, som hedder "Livet skal leves". Den handler om en kvinde, som iscenesætter og foregiver sit selvmord – for at overvåge omgivelsernes reaktion. "Men det kompliceres jo undervejs, og hun ændrer sig også. Hun er helt forførelig i starten, helt uudholdelig at være sammen med. Typen, der mener, at alle andre bør være mindst lige så ulykkelige som hende i stedet for at rende rundt og være så skideglade," forklarer Jessica Nilsson med et grin. Jessica Nilsson har arbejdet halvandet år på projektet. Filmen produceres af Nina Crone, og Filminstituttet yder både manuskript- og produktionsstøtte, så

NY AFTALE FOR DANSK FILM

Den nuværende politiske fireårsaftale for dansk film udløber til nytår. Derefter skal en ny fireårsaftale sætte rammerne for produktion, udvikling og distribution af såvel kort- og dokumentarfilm som spillefilm. Den ny filmaftale sætter samtidig den økonomiske ramme for dansk film de næste fire år.

I den ny filmaftale er et af hovedpunkterne etableringen af en ny rugekasse som erstatning for novellefilmsordningen. Ligesom forøgengeren skal den nye rugekasse finansieres i et samarbejde mellem Det Danske Filminstitut og tv-stationerne DR og TV 2. Den nye ordning skal dog i højere grad give de unge, nyuddannede instruktører mulig-

hed for at komme i gang med deres første spillefilm. Rugekassen vil også give plads til de mere erfarne filmskabere, der vil afprøve nye sider af deres talent.

Derudover er der følgende hovedtemaer i den ny filmaftale:

- spillefilm: fastholdelse af højt produktionsniveau samt mere fleksibelt

støttesystem

- kort- og dokumentarfilm: styrket fokus på distribution og visning over for tv, skoler og biblioteker
- talentudvikling: etablering af ny rugekasse for unge, nyuddannede instruktører
- børn og unge: fortsat styrkelse af indsatsen for børnefilm og ungdomsfilm – blandt andet gen

nem samarbejde med skolerne

- det lokale biografmiljø: gode forhold for lokalbio grafer samt deltagelse i udvikling af digital biograf
- filmbevaring og formidling af film-arven: etablering af et nyt filmarkiv til de såkaldte nitratfilm.

Læs mere om ny filmaftale på www.kum.dk

FILM I TAL

	1990	1995	2001
Antal danske spillefilm	15	13	19
Antal koproduktioner med dansk biproducent	1	4	4
Støtte fra Det Danske Filminstitut (gennemsnit)	31%	53%	46%
Antal solgte billetter i biografen (alle film)	9,6 mio	8,8 mio	12 mio
Antal solgte billetter i biografen (danske film)	1,6 mio	0,8 mio	3,6 mio
Antal dansk film på top 20	3	1	6
Antal biograf s æder	57.130	49.785	55.200
Antal biografer	180	163	165

budgettet ligger på 13,5 millioner kroner. "Støtten fra Filminstituttet er det eneste stempel, man kan få, og man er nødt til have det stempel for at gå videre til en producent. Jeg forstår da udmærket, at producenterne ikke vil tage stilling, før projektet er gennemarbejdet, og de kan se kommercielle muligheder. Jeg kan jo ikke bare gå hen til en producent og sige, at jeg har en idé: Jamen, tillykke med dét!"

STØTTE I TREDJE OMGANG

"Livet skal leves" er Jessica Nilssons tredje spillefilmprojekt, siden Filmskolen. "Første gang udviklede jeg en ide og fik manuskriptstøtte. Men så kom der en ny filmkonsulent, og han kunne ikke lide det. Så kom den ikke videre," sukker Jessica Nilsson. Manuskriptet hed "Babyshow" og hand-

lede om en kvinde, som foregiver en graviditet for at få jobbet som studievært i et stort tv-show. "Det var en klassisk børn/karriere-sag. Manuskriptet ligger stadig derhjemme på min computer." Dernæst arbejdede Jessica Nilsson på en psykologisk spændingsfilm om to søstre på henholdsvis 15 og 19 år. "Åh, den kunne jeg stadig godt tænke mig at lave," siger Jessica Nilsson og går i stå et øjeblik.

"Det kunne blive en rigtig god film. Jeg skrev den med hjælp fra en 25-årig skizofren kvinde, som jeg fandt frem til på nettet." Hovedpersonen er den 15-årige pige, som stikker af hjemmefra og opsøger sin storesøster. Den ældste søster er vild og grænsesøgende, og lillesøsteren beundrer hende uden forbehold. Storesøsteren tager sin lillesøster med på stadig vildere eventyr, men lidt efter

lidt må den yngste erkende, at storesøsteren er syg. "Filmkonsulenten kunne virkelig godt lide det, og jeg fik treatmentstøtte til at gennemarbejde udkastet," fortæller Jessica Nilsson. "Men så kom der igen en ny filmkonsulent, og han brød sig åbenbart ikke om det."

ALLE MULIGHEDER FORSØGES

De strandede projekter har mildest talt ikke afholdt Jessica Nilsson fra at arbejde. Men projekterne har været noget anderledes, end hun forestillede sig, da hun i 1995 trådte ud af Filmskolens dør. "I de år, der er gået, har jeg været glad for at lave noget, der bare ligner spillefilm. Det er en ydmyghed, man lærer hen ad vejen. Jeg er en overlever og har kastet mig over alt muligt. Man har jo selv valget mellem at være ydmyg og glad eller at blive bitter."

Jessica Nilsson

Er i dag i gang med sin første spillefilm. Har arbejdet på to andre, som aldrig blev produceret.

Uffe Bryld

Har siden sin afgang fra Filmskolen været optaget af at lave reklamefilm. Arbejder desuden på en spillefilm, som har arbejdstitlen "Balladen". Filmen er endnu i støbeskeen og har foreløbig modtaget manuskriptstøtte.

Thomas Rostock

Thomas Rostock har lavet novellefilmen "Så smukt" fra 1998. I øjeblikket arbejder han på en ungdomsfilm i samarbejde med Miguel Gasull Wrisberg.

Lotte Svendsen

Lotte Svendsen har lavet spillefilmen "Bornholms Stemme" fra 1999. Hun arbejder i dag med forestillingen "Danser med Ulla Tørkelsen" på Aveny-T, der får premiere senere i år.

Malene Kierkegaard

Begyndte kort tid efter sin afgang fra Filmskolen at lave radioteater for Danmarks Radio. Det laver hun stadig. Hun har ikke lavet spillefilm.

Reza Parsa

Reza Parsa har siden sin afgang fra Filmskolen lavet flere svenske film, bl.a. kortfilmen "Møde med ondskaben" fra 2002, spillefilmen "Före Stormen" fra 2000 samt "Tigerhjärta" fra 1999.

Henrik Ruben Genz

Henrik Ruben Genz har lavet tv-kortfilmen "Dødsjov" fra 2000 og novellefilmen "Bror, min bror" fra 1998.

Morten Køhlert

Har siden sin afgang fra Filmskolen lavet to spillefilm: "Under overfladen" fra 1999, og "Ulvepigen Tinke" fra 2002.

Jonas Elmer

Jonas Elmer har lavet to spillefilm siden Filmskolen. "Let's Get Lost" fra 1997 og "Monas Verden" fra 2001. Arbejder i øjeblikket som instruktør på tv-serien "Langt fra Las Vegas".

Siden 1995 har Jessica Nilsson arbejdet som instruktør på DR, både på radiospil, børne-tv og TV-satiren tv-Ansjosen. Hun har produceret musikvideoer for GNAGS og til børne-cd'er, og hun har stået bag en stribe novellefilm på små budgetter. Blandt andet kortfilmen "Spotless" med Luluskikkelsen fra café-postkortene, som for to år siden blev udvalgt til den prestigefyldte Sundance Festival i USA. "Jeg har også undervist på en filmskole i Oslo og arbejdet som manuskriptkonsulent. Jeg har konstant været aktiv. Det gælder også nu, hvor jeg har gang i seks-syv projekter. Man kan ikke kun arbejde på et enkelt projekt. Man er nødt til at forsøge alle muligheder. Det er ikke nogen klage. Sådan er det bare" Undervejs har Jessica Nilsson også kastet sig ud i "kamikaze-projekter" for at gennemføre en del af sine ideer. Små film, som er blevet til på tøskrabede budgetter.

"I nogle tilfælde har jeg haft penge fra Kulturministeriets Udviklingsfond og Filmværkstedet, så jeg kunne give filmholdet og skuespillerne noget at spise. De arbejdede jo også gratis for at få noget erfaring," forklarer Jessica Nilsson.

HELD OG TILFÆLDIGHEDER

Efter sine mange projekter betragter Jessica Nilsson sig ikke længere som "et talent". Hun føler sig erfaren og klar til at styre store projekter. Derfor piner det hende, at vejen til at realisere ideerne er så trang. "I og for sig er støttesystemet fantastisk. Og Filminstituttet ville være udmærket i sin nuværende form, hvis der også fandtes andre veje. For mig at se er det for snævert, at alting skal gå gennem to personer. Man er sindssygt afhængig af de konsulenter." Årgang 1995, som Jessica Nilsson til-

hører, er det hidtil største hold, som er udgået fra Filmskolen. Ni instruktører blev udklækket, men indtil videre har kun tre – Jonas Elmer, Morten Køhlert og Lotte Svendsen – opnået at få en spillefilm på biograflærrederne. "Jeg ved faktisk ikke, hvad mange af de andre går og laver. Sikkert det samme, som jeg har lavet. Man hører jo heller ikke om mig. Det foregår jo i kulissen. Som filminstruktør kan man arbejde i et skjult univers, hvis man ikke laver spillefilm," siger Jessica Nilsson. Jessica Nilsson er lykkelig for endelig at komme i gang med sin film. Syv år på filmarbejdsmarkedet har også lært hende, at hårdt slid ikke gør det alene. "På dette niveau, det professionelle niveau, er det held og tilfældigheder, der afgør, om man kommer i gang. Man skal komme med den rigtige historie på det rigtige tidspunkt – og til den rigtige person."

DET PROMISKUØSE TEATER

Hvorfor er underholdning et fyord i dansk teater, når det er et kvalitetskrav, når vi går til fodbold, og hvorfor er teater så kedeligt? Er det dårlig kunst at tage publikum alvorligt, og kan teatret overhovedet frigøre sig fra fortiden – eller er det allerede så tilsovset i konventioner, at slaget allerede er tabt?

Hvad vil du gerne opleve?

Du HAR betalt billetten, parkeret cyklen eller bilen og derefter dig selv i et sæde i det mørke rum – og nu sidder du der så: som tilskuer, som offer for, hvad de næste to timer må bringe. En eller nogle vil gerne give dig en fortælling. De vil gerne overbevise dig om, at du ikke er gået forgæves, gerne begejstre dig, gerne angle efter din kærlighed – gerne have, at du skal gå hjem gladere eller mere opfyldt, end da du kom.

Vi taler om fortællingen som forførelse – som tager billeder fra din hverdag og kaster dem kaotisk op i luften og lader dem lande foran dine fødder igen – i et andet billede, forvænget, forfærdeligt, forførende eller forfriskende. En leg med virkeligheden som inspirerer dig til nye tanker og ideer – nye måder at anskue verden på. Får dig til at reflektere. Det er i alle tilfælde idealet – og dét, man bør stræbe efter som kunstner: i filmen – i maleriet – i musikken – i skriften og i teatret.

Alligevel er det, som om sidstnævnte kunstart – teatret – i betænkelig grad halter fortrivlet efter alle de andre. Teatret har det svært i disse år – uanset at der stadig er mange, der går i teatret, og at der stadig gennem en sæson er højdepunkter, er det bare ikke godt nok. Den netop overståede klassikerdebat omkring Det Kongelige Teaters aflysning af Hamlet viser med al tydelighed, at teatret er fyldt med problemer – til randen.

Det burde være så rasende enkelt at gå i teatret. Teatret er det eneste sted, hvor vi kommer helt tæt på – hvor alt er 100 procent live. Det burde være her, vi blev ramt mest

– hvor følelserne, tårerne og latteren fik frit løb – det burde være her, de gode historier trådte frem for et stort, begejstret og underholdt publikum. Men sådan er det ikke – i stedet samles vi i biograferne, til fodbold og til koncerter – her er vi nemlig godt underholdt. Her mærker vi os selv – her er der ikke noget filter – for her på lærredet, på banen og musikscenen må man boltre sig, lige som man vil. Her er ikke nogen distance, der får publikum til at føle sig fremmede og distancerede i forhold til det, de ser på.

Men dansk teater er i den grad underlagt konventioner og iklædt snærende spændetrojer, der om ikke tager livet helt ud af det – så i al fald fratager det liv, spontanitet og den elementære glæde, der skal til, for at publikum ikke skal føle sig forstemt – som gæster til en pinlig fest – og derfor får dem til at vende om i døren. Hvor de andre kunstarter er ude på at forføre hele tiden – så dyrker teatret i betænkelig grad onani.

Det FORESTILLER sig, hvordan det gerne vil have det, og får alt for sjældent rigtig kropskontakt. Derfor fremmedgøres teatret over for sit publikum og mister samtidig sin solidaritet med det. Og derfor visner det. Hjertet er væk – men hjernen kører på meningsløst højtryk.

“Hvor de andre kunstarter er ude på at forføre hele tiden – så dyrker teatret i betænkelig grad onani.”

Ingen anden kunst er i den grad udsat for intellektualiserende krav om, hvad den KAN, og hvad den ikke KAN. Hvad teatret MÅ, og hvad teatret ikke MÅ. Nu skal

man aldrig frygte store hjerner – men alligevel har sanse-løse teaterkritikere umådelig stor indflydelse i denne næsten stalinistiske debat om, hvad teater MÅ og ikke MÅ.

I stort set ingen andre formidlings- eller kunstformer kender man den. Der MÅ man ganske enkelt bare ALT. Fra dogme til Doktor Zivago og til Per Nørgaard, der komponerer side om side med Sort Sol og Den Gale Pose. Der zappes og samples, og fælles for dem er bare, at de er drevet af skaberlyst og en naturlig trang til at lave historier, billeder og lyd. Og så ikke MINDST – nå publikum – og helst så stort som muligt.

Og mens alle de andre kunstformer for længst er holdt op med at bruge et højtideligt ord som kunst i flæng, når det omtaler sig selv – så findes der et højtravende rum omkring teatret, som var det noget ganske særligt, som i særlig grad skal opfylde en lang række særlige intellektuelle forpligtigelser, før det kan kalde sig ganske særligt teatralisk teater. En stor del af det debatterende miljø omkring teatret – og vi understreger OMKRING – netop fordi de ikke er indenfor og derfor kun har en beskeden viden om, hvad det i virkeligheden vil sige at lave teater – en stor del af deres særlighed er mere regressiv og ørkesløs end frugtbar – og fremviser efter vores mening især en elementær mangel på kærlighed til teatret. Deres regler for, hvad der er godt, og hvad der er dårligt teater, er enten tordnende konservative eller i værste fald humør-tilfældige – ganske ofte helt ude af trit med publikums smag i øvrigt – og derfor forvirrende. Men først og fremmest skaber

de en hæmmende selvcensur. Visse teatre lister på tynd is i angst for at falde igennem og ender netop derfor med at drukne i bekymringer, besværligheder og kedsommelighed.

Publikum forsvinder – jo, de trofaste bli'r – der findes feinschmeckere inden for alle fag – men det brede og det nye publikum får ganske enkelt ikke lyst til at komme. Tragisk – for det er netop publikum, alt det her handler om. Intet andet. Dét er vores filosofi på AVENY-T – og har været det fra begyndelsen, da vi overtog dette teater. Publikum skal være i vores rum – og de skal vide, hvorfor de er der. Og de skal først og fremmest føle, at tiden ikke var spildt – men at tiden var vundet. Det kan gøres godt og talent-

fuldt, og det kan naturligvis også gøres elendigt – men pointen er, at der ikke findes nogen regel for det – at der ikke findes nogen regel for, hvad man MÅ, og hvad man ikke MÅ. Man gør slet og ret blot sit bedste for at være i øjenhøjde med publikum.

“Ingen anden kunst er i den grad udsat for intellektualiserende krav om, hvad den KAN, og hvad den ikke KAN”

Vi hævder, at teatret KUN er for publikum, og det er dem og kun DEM, vi laver det for. Vi tror ikke på, at teatret skal kunne lave om på hele verden. At teatret er en filosofisk størrelse – så stor og autoritær og dogmatisk – at det er at ligne med den gode gamle

sorte skole – at gå i teatret. Ingen kunstart overlever i længden, hvis den ikke redefinerer sig selv og gør oprør mod sig selv. Rocken var et oprør mod den etablerede musiks kedsommelighed – dogme var et oprør mod filmens tunge apparat. Teatret derimod bliver ved med at sole sig af, at det er en 2000 år gammel kunstart og "al kunsts moder" – and so fucking what...? Hvad hjælper det, hvis hun er ved at være både barm- og barnløs?

Onani er kun af det gode i absolutte nødsituationer – nu handler det om den absolutte forførelse og kropskontakt med publikum.

Nu handler det om det promiskuøse teater.

Jon Stephensen, 42 år, teaterdirektør Uddannet arkitekt MAA og journalist fra Danmarks Journalisthøjskole. Har arbejdet som salgs- og marketingchef på Dr. Dante, Det Kongelige Teater og været souschef på Østre Gasværk.

Har sideløbende markedsført film som bl.a. "Festen", "Bleeder", "Frk. Smillas fornemmelse for sne" og "Mifunes sidste sang" nationalt og internationalt. Er bestyrelsesmedlem i Det Danske Filmakademi. Har siden sommeren 2001 været teaterdirektør på Aveny-T sammen med Ole Bornedal.

Ole Bornedal, 43 år, teaterdirektør og instruktør Selvudlært journalist og instruktør i Danmarks Radio, hvor han bl.a. modtog Prix Italia for radiomontagen "Knust, Kværn og Kvæstet". Var senere dramachef på DR.

Slog igennem som instruktør med filmen "Nattevagten" - og fulgte den op med tv-serierne "Charlot og Charlotte", "Dybt Vand" og senest filmen "Jeg er Dina". Har desuden instrueret en del tv-satire samt teaterstykker på Gladsaxe Teater, Østre Gasværk og Dr. Dantes Aveny.

Har siden sommeren 2001 været teaterdirektør på Aveny-T sammen med Jon Stephensen.

Sammen er de to teaterdirektører aktuelle med nyopsætningen af Holbergklassikeren "Jeppe på Bjerget", der i Ole Bornedals bearbejdelse er blevet til "Jeppe!" og spiller på Aveny-T.

KULTURPOLITISK

KOMMENTAR

..til Information og
Weekendavisens artikelserier om de
"smalle bøger, som ingen læser".

Kirsten Hammann, 36 år, forfatter
Gik på forfatterskolen i 1989-1991. Har
bl.a. udgivet romanerne Vera Winkelvir
(1993), Bannister (1996), Bruger De ord
i kaffen (2001), digtsamlingen Mellem
Tænderne (1992) og børnebogen
Chokoladeeskapade (1998). Har deru-
dover skrevet og instrueret forskellige
korte videoer, bl.a. for Statens
Filmcentral.

Bl.a. tildelt Klaus Ribbjergs
Debutantpris for Lyrik, Statens
Kunsthjælps treårige stipendium i 1993
og Kunsthjælps præmiering for roma-
nen Bannister.

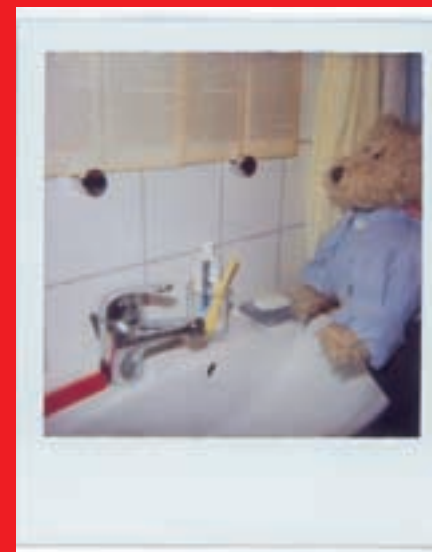
1

4

2

3

1 "Du skal ikke læse de unge forfattere, Bamse!
Du skal ikke læse de unge forfattere, Bamse!"
Hvorfor ikke?
"De har ikke erhvervsarbejde. De lever kun af
foredrag og bibliotekspenge og bogsalg og
statstilskud. De har slet ikke kontakt med virke-
ligheden. De skriver kun til hinanden og på
samme måde alle sammen. De ved ikke, hvad
det vil sige at være en bamse i et bamsesam-
fund."
"Stil dog den bog tilbage, Bamse! Du vil da ikke
læse noget, som ingen andre gider læse. Sådan
en bog dér har kun solgt 10.000 eksemplarer, og
der er sgu da ingen, der læser den. De har garan-
teret også snydt med salgstallene."

2 Nu skal Bamse have noget at spise.
"Nej, Bamse, du skal ikke lytte til eksperterne!
Du skal selv bestemme." Så nu æder Bamse en
bog, der smager af honning. Bamse kan bedst
lide honningbøger. Der skal ikke komme nogen
smagsdommere og belære ham om, at der også
findes andre lækre bøger. Bamse kan godt lide
"De fem på honningjagt" og "Den unge lvs søde
liv". Det kan alle de andre bamser også.
Det er fint nok, at nogen skriver om persille og
koriander, men så må de jo gøre det på en
måde, så de ikke behøver statstilskud.

3 Bamse skal bruge bøgerne som et spejl. Han
skal kunne genkende sig selv og hele sin verden.
Han skal kunne se sine venner og sit arbejde og
hele samfundet på én gang. Han skal se sin for-
tid og sin nutid og få gode idéer til sin fremtid.
Bamse har krav på at blive opslugt og grine og
græde og blive klogere. På en realistisk måde.
Helt ærligt, han har betalt 278 kr. for at se på
sig selv.

4 Hvordan skal vi få de unge bamseforfattere til
at gøre det på den rigtige måde?
Kom, vi laver en rigtig god debat i aviserne, så
de gamle bamser kan få sagt sandheden om de
unge (og hjælpe kulturministeren med græs-
slåmaskinen).
"Vi vil ha' brede, nutidige, realistiske romaner
med knaldgode historier! Vi har ret til det. De
unge ødelægger det hele." Og så kan vi fortælle
skolebørnene, at de nye bøger er usunde og kun
sælger 50 ex. pr. titel, så skal det nok komme til
at passe i sidste ende. Ellers må vi tage stats-
støtten helt fra dem, indtil de laver noget
ordentligt samfundstjenstligt arbejde. Noget
som virker. Det skal virke nu, ikke om 20 eller 50
år. Det skal være bøger for alle, hele det store
bamseland, høje og lave, fabriksbamser og
direktørbamser, tandlæger og tennisspillere. Al
magt til bredden! Bamsemagt NU!

Kulturkontakten vil i hvert nummer give en kort status på en række af de projekter, ministeriet arbejder med: Hvad er der sket, og hvad vil der ske i den kommende tid. Der findes uddybende information om hvert projekt på ministeriets hjemmeside.

NY FILMAFTALE

Ved årsskiftet udløber den nuværende filmaftale. Derfor forhandler kulturministeren i øjeblikket med Folketingets partier om de næste fire års filmpolitiske indsats (2003-2006). Fokuspunkterne er blandt andet:

- videreudvikling af den succes, som dansk film oplever i disse år – nationalt såvel som internationalt og kvalitativt såvel som kommercielt
- ny strategi for talentudvikling i et samarbejde mellem Filminstituttet, DR og TV 2
- nyt arkiv til opbevaring af den ældste del af filmsamlingen: nitratfilmene.

Læs mere om filmaftalen på hjemmesiden. Se under: Temaer og debat/ Filmforlig. Her vil den endelige aftale også blive offentliggjort.

FLERÅRSAFTALE FOR DE KUNSTNERISKE UDDANNELSER

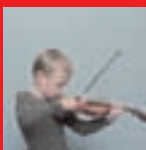
Kulturministeren har indledt forhandlinger med de politiske partier om en flerårsaftale for de kunstneriske uddannelser under Kulturministeriet. Aftalen skal gælde for perioden 2003 til 2006 og vil bl.a. omfatte initiativer, der skal:

- styrke uddannelsernes erhvervsorientering
- indføre en 3+2-struktur (bachelor-/kandidatuddannelse) på en række uddannelser
- prioritere forskningen på design-skolerne
- øge den faglige specialisering.

Læs mere om flerårsaftalen på hjemmesiden. Se under: Temaer og debat/

Uddannelsesaftale.

Her vil den endelige aftale også blive offentliggjort.

NETVÆRK FOR BØRNEKULTUR

Kulturministeriet er i gang med at skabe et nyt netværk for børnekulturen. Det nye netværk skabes i samarbejde mellem Biblioteksstyrelsen, Kulturarvsstyrelsen, Det Danske Filminstitut og det nye Kunstråd. Netværket får selv 5 mio. kr. om året til at koordinere og igangsætte nye projekter mellem de mange kulturinstitutioner. Institutionerne bruger i dag tilsammen skønsmæssigt 338 mio. kr. på børnekulturelle aktiviteter.

Det nye netværk starter sit arbejde til januar 2003 og overtager en del af de opgaver, som er tilovers efter Kunstrådet for Børn. For at skabe den bedst mulige overlevering til det nye netværk fortsætter Kunstrådet for Børn sit arbejde til sommeren 2003.

På hjemmesiden findes en samlet oversigt over den samlede statslige støtte til børnekultur. Se under: Kulturområder/ Børnekultur/ Tal om børnekultur.

TÆSKEHOLD MOD FORHINDRINGER

I regeringsgrundlaget lovede regeringen at "fjerne administrative forhindringer, så livet gøres lettere for foreningerne". Det arbejde er godt i gang. "Pølsecirculæret", som krævede, at frivillige skulle på kursus for at sælge pølser f.eks. til et idrætsstævne, og momsreglerne, er allerede lempet.

Det såkaldte "Tæskehold", som består af repræsentanter for idrætsorganisationerne, Socialministeriet, Undervisningsministeriet og Kulturministeriet, har registreret og prioriteret en række tilsvarende barrierer, som kan gøre det besværligt at være frivillige. Og nu drøftes det med de berørte parter, om og hvordan problemerne kan løses.

DET DANSKE EU-FORMANDSKAB

Danmark overtog EU-formandskabet den 1. juli 2002 og skal varetage formandskabsopgaven indtil udgangen af 2002. Kulturministeriet har i den forbindelse en række store, faste opgaver inden for av-, kultur-, ophavsrets- og idrætsområderne.

Kulturministeriet skal under formandskabet varetage behandlingen af sager i Rådets tre arbejdsgrupper på kulturens område:

RÅDETS KULTURKOMITÉ

Hovedemnerne under det danske formandskab er kunstnernes mobilitet i EU og merværdien ved det europæiske kulturelle samarbejde. Emnet blev behandlet på et ekspertseminar den 6. – 8. september 2002 i Århus, hvor repræsentanter fra deltagerlandene udvekslede praktiske erfaringer i forhold til emnet.

RÅDETS AV-GRUPPE

Hovedemnerne er en revision af tv-direktivet og rammebetingelserne for indholdsproduktion i de nye elektroniske, interaktive medier. Emnet blev behandlet på et ekspertseminar den 21. – 23. juli 2002 i København, hvor embedsmænd og eksperter fra medlemslandene udvekslede erfaringer.

RÅDETS OPHAVSRETSGRUPPE

Der skal ske en koordinering af sager, der er på dagsordenen i World Intellectual Property Organisation (WIPO).

Kulturministeriet skal under formandskabet også arbejde med en videreførelse af:

Det uformelle

samarbejde på idrætsområdet

Den danske indsats under formandskabet koncentrerer sig om to initiativer. For det første en forstærket indsats mod doping og indgåelse af aftale om finansiering af Det Internationale Dopingbekæmpelsesagentur (WADA). For det andet oplæg til en debat om forholdet mellem den frivillige og kommercielle idræt og de problemer, som græzonen mellem dem kan give anledning til. Der afholdes i alt tre møder på idrætsområdet i Danmark under formandskabet: to møder på embedsmandsniveau og en uformel sportsministerkonference i november 2002 Århus, hvor de to hovedemner vil være på dagsordenen.

På hjemmesiden bliver der løbende informeret om de forskellige initiativer. Se under Temaer og debat/ EU-formandskab 2002

BEVARING AF KULTURARVEN

En del af vores kulturarv er ikke så godt bevaret, som den bør være, hvis vi også skal kunne studere den om 100 år. Mange samlinger i arkiver, biblioteker og på museer er i fare for at smuldre bort, og der er akut behov for, at man hurtigst muligt forholder sig til, hvordan den nye digitalt skabte kulturarv kan gemmes for eftertiden. Derfor har kulturministeren i april 2002 sat et stort udredningsarbejde i gang, der skal danne grundlag for fremtidens prioriteringer og strategier for bevaring af kulturarven.

Udredningsarbejdet er i praksis delt i to: Ét udvalg ser på bevaringstilstanden for de fysiske samlinger, og et andet koncentrerer sig om bevaring af den digitale kulturarv. Udvalgene skal aflevere udredninger med anbefalinger omkring januar 2003.

Arbejdsgrupperne har hidtil defineret deres forskellige områder og sammenholdt et seminar, hvor fælles problemstillinger blev drøftet.

Udvalgenes arbejde kan løbende følges på hjemmesiden, hvor der er adgang til

forskelligt baggrundsmateriale og mulighed for at give kommentarer til det digitale udvalgs arbejdsrapporter. Se under: Temaer og debat/ Bevaring af den fysiske kulturarv & bevaring af den digitale kulturarv.

ARKIVLOVEN

I sidste folketingssamling fremsatte kulturministeren et forslag til en ny arkivlov. Forslaget nåede ikke at blive færdigbehandlet. Derfor fremsættes forslaget igen i Folketinget umiddelbart efter Folketingets åbning den 2. oktober 2002.

På hjemmesiden findes både lovforslaget og en kort beskrivelse af det. Se under: Love og tal/ lovforslag

NY STRUKTUR FOR KUNSTSTØTTEN

Regeringen ønsker at reformere den nuværende kunststøttestruktur for at skabe et mere enkelt og fleksibelt kunststøttesystem. Det vil sige et system, hvor

- flest mulige midler går direkte til at fremme kunsten og færrest mulige til administration
- nye udviklinger i det kunstneriske landskab ikke kræver nye administrative enheder og støtteorganer, men derimod kan støttes inden for rammerne af samme struktur som de eksisterende kunstformer.

Kulturministeriet har siden januar 2002 undersøgt og forberedt reformen, bl.a. ved at afholde en række møder med organisationer i de kunstneriske og kulturelle miljøer. Der har desuden været politiske forhandlinger i august og september. Senere på året skal der fremsættes et lovforslag, og ambitionen er så, at den nye struktur skal virke fra 1. januar 2003.

De vigtigste organer i den nye struktur bliver "Kunstrådet" og "Kunststyrelsen". Statens Kunstfond opretholdes uændret.

Kunstrådet overtager primært opgaver fra Litteraturrådet, Teaterrådet, Billedkunstrådet og Statens Musikoråd. Kunstrådet skal derudover overtage visse opgaver fra den nedlagte Kulturministeriets Udviklingsfond samt i mindre omfang fra Kulturrådet for Børn. Kunstrådet får kompetence til at træffe afgørelse om støtte til fremme af kunsten i Danmark og dansk kunst i udlandet. Det drejer sig således primært om litteratur, teater, billedkunst, musik og tværgående samt nye kunstområder, undtaget områder, der er dækket af anden lovgivning (f.eks. film).

Til at betjene Kunstrådet og varetage de operative opgaver vedrørende den internationale kulturudveksling og en række formidlings- og informationsopgaver mv., oprettes Kunststyrelsen, der dannes som en sammenlægning af Kulturministeriets Kunstsekretariat, sekretariatet for Statens Kunstfond, Internationalt Kultursekretariat, Dansk Musik Informations Center, Center for Dansk Billedkunst og Dansk Litteraturcenter.

Arbejdet med den nye struktur for kunststøtten kan følges på hjemmesiden. Se under: Temaer og debat/ Ny og forenklet struktur for kunststøtten.

MEDIAFTALEN IMPLEMENTERES

Kulturministeriet arbejder med at gennemføre den medieaftale, som regeringen indgik med Dansk Folkeparti i juni i år.

Ministeriet sendte i august et udkast til en ny radio- og fjernsynslov, som gennemfører størstedelen af punkterne i medieaftalen. Høringsfristen var 19. september 2002. Lovforslaget vil blive fremsat for Folketinget i slutningen af oktober.

En række af de vigtige punkter i medieaftalen var:

- omdannelse af TV 2/DANMARK til statsligt aktieselskab
- udbud af jordbaseret digitalt tv
- udbud af radiosendemuligheder
- public service-kontrakter med DR og TV 2.

På hjemmesiden findes den endelige medieaftale. Se under: Temaer og debat/ Temaarkiv.

TID TIL FORDYBELSE GIVER BONUS

Komponist **Lotte Anker**
Modtaget treårigt arbejdsstipendium i 1996 samt arbejdslegater og bestillingshonorarer siden 1991 fra Statens Kunstfond

Risikerer et stipendium ikke at blive en sovepude?

– Ikke for mit vedkommende – tværtimod: Jeg ville formentlig hverken have fået lavet så meget eller være nået dertil rent kunstnerisk, hvor jeg er i dag, hvis jeg ikke havde fået stipendiet. For de tre års støtte gav mig mulighed for at koncentrere mig om mit skabende arbejde. Derfor blev det en meget produktiv periode: Jeg udgav cd'en Shape of Twelve med Copenhagen Art Ensemble, som blev Grammy-nomineret i 1998, jeg komponerede musik til Vocalgruppen Ars Nova og stykket Transitional 1-2-3, jeg startede den skandinavisk/amerikanske gruppe sine die, som var på to længere turneer – og meget andet.

Hvilke muligheder åbner sådan et stipendium op for?

– Først og fremmest mere tid til at fordybe sig – for mit vedkommende i at udforske nogle af de kompositoriske problemer og temaer, som jeg er meget optaget af. Jeg forholder mig altid eksperimenterende til musikken, men eksperimenter tager tid, og takket være stipendiet fik jeg arbejdsro til at eksperimentere i en sådan grad, at jeg rykkede markant i en ny retning, der stadig har betydning for mit arbejde i dag.

Er stipendier kun af det gode, eller kan du forestille dig situationer, hvor det ville gavne kunsten bedre at fjerne statsstøtten?

– Nej, det kan jeg absolut ikke: At skrive ny musik er ikke en vare, der produceres på samme måde som vaskepulver eller muzak, og den form for modstand, der beforder kunstnerisk skaben, er i forvejen til stede på andre måder. Derfor er jeg stor tilhænger af en støtte som Kunstfondens: Den gives direkte til kunstneren uden politik, kontrol eller betingelser blandet ind, og det giver kunstneren overskud og tid til at skabe bedre kunst til samfundet, som kan holde det åndeligt levende. På et helt overordnet plan mener jeg også, at et lille know-how-producerende land som Danmark har brug for en god kunststøtte, fordi kunst er en vigtig videns- og erkendelsesform i forhold til livet i det hele taget.

HJÆLP TIL AT KIKKE UD OVER NAVLEN

Forfatter **Merete Pryds Helle**
Modtaget treårigt arbejdsstipendium i 1993 og arbejdslegater siden 1990 fra Statens Kunstfond

Foto: Per Daugaard

Er der en risiko for, at sådan en offentlig støtte bliver en sovepude?

– Både jeg selv og alle de forfattere, jeg kender, er enormt arbejdsdisciplinerede, for kunstner bliver du som regel kun, hvis du er i stand til at arbejde utroligt meget – jeg kender ingen kunstnere, der er kommet sovende til noget. Men støtten er besværlig for de kunstnere, som har brug for den økonomiske sikkerhed, den giver: På grund af de skiftende tremandsudvalg ved du aldrig, hvad du har næste år – den forrige regering valgte f.eks. at sætte en børnebogsforfatter og en oversætter i udvalget for at støtte dem, og det gik jo ud over mange af de øvrige forfattere, som ellers havde regnet med at komme i betragtning.

Hvilken forskel har støtten gjort for dig og din produktion?

– At jeg har kunne arbejde på fuldtid som forfatter: Jeg bruger utrolig meget tid på research. Og at jeg har kunne opholde mig i udlandet i længere perioder: Det har været vigtigt for mig at komme ud og opdage, at verden er meget mere kompliceret, end man synes, når man opholder sig hjemme i Danmark. Så uden støtten havde jeg enten skrevet færre bøger, eller skrevet dem meget mere ud fra min egen navle.

Ville det være bedre for kunsten, hvis man fjernede den form for statsstøtte – producerer man f.eks. bedre, når man SKAL overleve?

– Det er et fuldstændig tåbeligt spørgsmål: ville kulturministeren f.eks. være en bedre kulturminister, hvis han også skulle arbejde 40 timer om ugen på en konservesfabrik? Måske, måske ikke ... Hvorfor er det altid kunstnere, der skal svare på den slags spørgsmål??? Danmark er et meget lille land, og hvis landet skal have en kunst, er man nødt til at støtte den: Jeg bor nu i Italien, og her bliver der skrevet langt færre af den slags bøger, jeg skriver, som ikke altid er de fødte bestsellere, men som er med til at give den meget overfladiske og kulørte popkultur et vigtigt modspil.

TIL ALLE DER TRIVES
MED HØJT TIL LOFTET

Weekendavisen skrives af personligheder, der ikke er bange for at vide noget og mene noget, og som har den ambition at sætte en ny standard for dansk samfunds- og kulturjournalistik. Hver fredag.

En sektion beskæftiger sig med samfund og politik, en anden med kunst og kultur. Og så er der Weekendavisen Bøger, der er avisens vigtigste sektion for mange læsere. Her kan De læse anmeldelser af de nyeste bøger, følge med i den skarpe debat og læse artikler, essays og interviews med udspring i litteraturens verden.

På www.weekendavisen eller ved henvendelse til Abonnement-Service på 33 75 36 33 kan De tegne abonnement på Weekendavisen. Weekendaviser i abonnement postomdeles hver fredag. Avisen kan også købes i løssalg hos de fleste større bladforhandlere i Danmark.

Kulturkontakten udgives af Kulturministeriet